

Intervju med Arne Wittlöv s 7

Vetenskaplig kamp mot orättvisor s 17

Visar stjärnornas dans s 18

1/01

FOTO: HILLEVI NAGEL

Humanist som går på tvären

Lars Lilliestam frågar sig vems verklighet forskningen skildrar s 11-13

- 3 **Nästan ingen** vet hur kompetenspengen används
- 4 **Slag** mot jämställdheten
- 5 **Förlikning** i orgelhärvan
- 6 **Ökat underskott** för utsatt fakultet
- 7-10 **Vem är vem** i GU:s nya styrelse?
- 11-13 **Lyx** eller nödvändig forskning?
- 15 **Ericsson** planerar att stödja IT-forskning
- 16 **Grönt ljus** för nya lärarutbildningar
- 17 **Attac** – nu också vid GU
- 18 **Kurtan** inviger Naturvetenskap 2001
- 19 **Språken** i fokus
- 20 **Se på tv** i din dator
- 21 **Har GU glömt** sitt kritiska uppdrag undrar Tengström
- 22-23 **Fria ord**
- 24 **Riktiga fysiker** har tagit krumelurpiller

GU Journalen

GU JOURNALEN är en informations- och personaltidning från Göteborgs universitet

CHEFRÉDAKTÖR: Allan Eriksson. Tel: 773 1021
allan.eriksson@adm.gu.se

BITRÄDANDE REDAKTÖR: Ylva Beckman. Tel: 773 5162
ylva.beckman@adm.gu.se

REPORTER: Eva Lundgren. Tel: 773 1081
eva.lundgren@adm.gu.se

LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING: Anders Eurén

ANSVARIG UTGIVARE: Siv Bondenäs Brink

STF ANSVARIG UTGIVARE: Åke Pettersson

MEDVERKANDE SKRIBENTER: David Andersson, Lars Nicklason, Jenny Lööf, Johanna Gustafsson, Emin Tengström och Ann-Marie Pendrill.

KORREKTUR: Jenny Lööf

ADRESS: GU Journalen, Göteborgs universitet
Box 100, 405 30 Göteborg
Tel 031-773 1021, fax 031-773 4354

E-POST: gu-journalen@gu.se

INTERNET: http://www.gu.se/aktuellt/GU-journalen

TRYCK: Novum Grafiska AB, Göteborg.
Tidningen trycks på miljövänligt
papper som uppfyller kraven för
Svanenmärkning.

UPPLAGA: 5 900 ex

UTGIVNING: 7 nummer/år.
Nästa GU Journal utkommer den 27 mars.

MANUSSTOPP: 12 mars

ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen.
För obeställt material ansvaras ej.
För ej signerat material ansvarar redaktionen.
Citera gärna, men ange källan.
ISSN 1402-9626

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Viktigt att värna om varumärket Göteborgs universitet

FÖRRA ÅRETS NOBELPRIS i medicin eller fysiologi tilldelades Arvid Carlsson, professor emeritus i farmakologi vid den medicinska fakulteten. Inte på aderton år har ett Nobelpris utdelats till en svensk och aldrig tidigare till någon vid Göteborgs universitet. Jag skall inte närmre gå in på prismotiveringen annat än att säga att Arvid är mer än väl värd den utmärkelsen. Det är väl till och med så att ganska många av oss tycker att det var på tiden. Men det räcker inte bara med detta. För ett universitet, en fakultet, en institution är det också en ärebetygelse. Priset visar att organisationen Göteborgs universitet är kapabel att inom sig hysa, kanske stimulera och stödja kunskapsbildning på denna nivå. Jag känner att varumärket Göteborgs universitet väger litet tyngre i handen och skiner litet klarare är tidigare.

JAG HAR FUNDERAT en del på Göteborgs universitet som varumärke på sista tiden.

I jämförelse med Chalmers förefaller Chalmers som varumärke att vara starkare. Detta framgår tydligt i en nyligen publicerad rapport av SOM-institutet. Mitt intryck av den lokala mediabevakningen är densamma. I Chalmers och Göteborgs universitets gemensamma ambition att skapa en IT-högskola framstår Chalmers allt som oftast som huvudaktör. Näringslivets företrädare framhåller ofta Chalmers som en särskilt positiv faktor i stadens och regionens utveckling. Jag vill understryka att Jan-Erik Sundgren och hans medarbetare däremot ofta med kraft framhåller styrkan i samverkan med Göteborgs universitet. Ingen skugga faller alltså på Chalmers ledning.

Ett sätt att försöka förstå utvecklingen av Göteborgs universitet som varumärke är att se på dess historia. Göteborgs Högskola bildades 1891, men blev universitet först 1954 genom sammanslagningen med den medicinska högskolan. Därefter fortsatte universitetet växa genom sammanslagningar av självständiga enheter, snarare än genom organisk tillväxt. Detta har inneburit att de olika högskolorna fört med sig en egen identitet in i universitetet och kanske på olika sätt fortsatt att odla denna. Få försök har gjorts att integrera de "gamla högskolorna" i den större strukturen.

I DEN NYLIGEN genomförda utvärderingen av den samhällsvetenskapliga fakulteten tas identitetsfrågan upp. En åsiktsyttring är att det just är en fördel med avsaknaden av en sammanhållen universitetsidentitet då det stärker delarnas egna identiteter.

Vid ett extra insatt universitetsstyrelsemöte strax före jul fattades ett avgörande beslut om etablerandet av en hälsovetenskaplig akademi från och med 1 juli 2001. Då oro har uttryckts från en del håll om att hälsoakademin skulle vara ett första steg i att bryta ut en betydande del ur Göteborgs universitet. Men eftersom arbetet tvärtom hela

tiden har genomsyrats av en helhetssyn, finns det anledning att kort rekapitulera bakgrund och andemening.

Tillkomsten av akademien syftar till att skapa en mera samlad kunskapsplattform inom det hälsovetenskapliga området för att bättre svara mot hälso- och sjukvårdens behov av såväl utbildning som forskning inför 2000-talet. Olika programutbildningar kan bättre hanteras genom att utnyttja lärarkompetens från såväl medicinsk, odontologisk som värdvetenskaplig fakultet eller från Nordiska hälsovårdshögskolan. Vidare kan hälso- och sjukvårdsforskning av mera transdisciplinär karaktär underlättas och hanteras på samma sätt. För god funktion fordras att organisationen inger förtroende såväl inåt som utåt.

I akademistyrelsen ingår tre ledamöter från medicinska fakulteten, en från vardera odontologiska, den blivande värdvetenskapliga och naturvetenskapliga fakulteterna samt en gemensam för de samhällsvetenskapliga och humanistiska fakulteterna. Detta innebär att den dominans som medicinerna haft över väsentliga delar av kunskapsutvecklingen inom vårdområdet nu luckras upp, bland annat genom andra perspektiv inom vårdområdet men också genom perspektiv från universitetet i övrigt. Detta utgör ett delvis nytt sätt för att uppmuntra till samarbete över fakultetsgränser och är en mekanism för sammanhållning snarare än för splittring.

ÅTER TILL NOBELPRISET. Jag vill med kraft framhålla att jag står för och tror på ett sammanhållet universitet. Jag tror vidare på vår uttalade decentralisering, men jag menar bestämt att den i sin tur kräver en tydlig sammanhållen identitet. Låt oss utnyttja tillfället att börja föra fram Göteborgs universitet som något utomordentligt positivt, där till och med Nobelpris kan genereras!

Slutligen skulle jag vilja önska Arne Wittlöv välkommen som ordförande i Göteborgs universitets styrelse, liksom övriga ledamöter, nya som gamla, och hoppas på en utmanande och framgångsrik resa de närmaste åren.

Bo Samuelsson

FOTO: EVA S. ANDERSSON

Ljunt intresse för kompetenspeng

Oklara regler bidrar till godtycklig bedömning

Väldigt få har hittills utnyttjat kompetenspengen på 1 000 kr per år. En orsak är bristande information och otydliga regler. Kännedomen om försäkringen är dålig bland medlemmarna, hävdar Saco som fått igenom en förlängning av avtalet.

KOMPETENSFÖRSÄKRINGEN var en del av löneförhandlingarna RALS 1998-2001 och garanterade en kompetenspeng på 1 000 kr årligen under tre år för alla tillsvidareanställda och en del viss- och deltidsanställda.

– Det är mycket få som tar ut kompetenspengen och det är på flera ställen ett problem att få ut pengarna, konstaterar Saco:s ordförande Inger Wilgotsson Lundh.

FÖR ATT INTE pengarna ska frysa inne har Saco tagit initiativ till och tillsammans med övriga fack och arbetsgivare beslutat att förlänga avtalet med ett år ända fram till slutet av 2002. Orsaken är att så få känner till försäkringen.

– Jag håller med om att informationen från flera håll har varit dålig, medger personal- och utvecklingsdirektör Christina Nordberg. Vi har informerat kanslier och anställda vid olika utbildningsaktiviteter. Men det kan också hända att anställda väljer att vänta med att ta ut försäkringen tills det blir mer pengar.

Den totala kostnaden för kompetensförsäkringen har beräknats till 13 miljoner kr, men det är under förutsättning att alla anställda tar ut pengarna.

Hittills har endast 614 000 kr förbrukats, vilket motsvarar 4,5 procent av den totala summan. Hur många som har utnyttjat försäkringen är svårt att bedöma då sådana uppgifter saknas, men en uppskattning är att det rör sig om cirka 500.

Kompetensförsäkringen var arbetsgivarens idé. Avsikten var att ge anställda en möjlighet att själva bestämma över sin kompetensutveckling. Det var så att säga gräddet på moset, utöver löneutrymmet. Inga centrala medel avsattes utan kostnaden för kompetensförsäkringen får respektive fakultet bära.

ILLUSTRATION: TOMAS KARLSSON

– Jag tycker att det är en god ambition. Kompetenspengen ska ses som en investering, en stimulans att göra något själv, säger Christina Nordberg.

I LÖNEAVTALET FRÅN 1998 stod det att den anställde kan använda försäkringen för kompetensutveckling enligt eget önskemål.

– Men att den anställde själv skulle få välja visade sig senare inte stämma med reglerna. Informationen har varit otydlig, kritiserar Inger Wilgotsson Lundh.

På grund av skattetekniska skäl gick det inte att använda försäkringen så fritt som det var tänkt. Beloppet hade i så fall förmånsbeskattats.

Tillämpningsföreskrifter utarbetades och presenterades i oktober 1999, ett år efter undertecknande av avtalet. Då framgick det att försäkringen endast kan användas för t ex utbildningar, kurser och

litteratur – om "det ligger inom den anställdes nuvarande eller kända kommande arbetsfält". Ansökan skall göras hos prefekten.

Men tillämpningsreglerna var ändå otydliga.

Kompetensförsäkringen ska vara till nytta i arbetet, framgår det. Men var drar man gränsen för vad som är rimligt att arbetsgivaren betalar eller det som täcks av kompetensförsäkringen? Bedömningen gör varje chef/prefekt.

Från OFR/S är man framför allt kritisk mot avtalets godtycklighet.

– Det är en god ambition från arbetsgivaren, säger Eva Sjögren. Men dessvärre har inte alla samma möjligheter att utnyttja försäkringen – utan det är upp till den enskilde prefektens välvilja. Det kan vi inte acceptera när det handlar om en central överenskommelse.

Hon tycker att det är orättvist att

många medlemmar tvingas använda kompetenspengen för kurser och utbildningar som arbetsgivaren borde stå för. Det finns en gråzon som inte täcks av avtalet.

För att försöka komma till rätta med problemet uppmanar Saco nu sina medlemmar att göra en skriftlig ansökan och vid avslag be om en skriftlig motivering.

FLERA PREFEKTER SOM GU Journalen varit i kontakt med uppger att de känner till kompetensförsäkringen men är osäkra på hur den ska tillämpas. Användandet av försäkringen varierar också inom universitetet. Till exempel har nästan hälften av personalen vid institutionen för pedagogik och didaktik hittills helt eller delvis utnyttjat försäkringen medan endast fyra, fem av den administrativa personalen vid nationalekonomiska institutionen tagit vara på möjligheten.

– Att ingen av våra forskare och lärare har gjort det beror väl på att ingen känner till det, påpekar institutionens nye prefekt Lennart Hjalmarsson. Dessutom är 1 000 kr per år småpengar som inte räcker någonstans.

NÅGRA ANSTÄLLDA, som GU Journalen talat med, är besvikna på resultatet av kompetensförsäkringen. En administratör på Handels, som vill vara anonym, ansökte om att gå en kurs i ordbehandling. Eftersom det var en självklar del av arbetet blev hon överraskad när prefekten sa att hon var tvungen att använda kompetenspengen.

En annan anställd som drabbats säger: – Jag fick inte använda pengarna som jag ville. Det är fel att kompetensförsäkringen missbrukas av arbetsgivaren.

Enligt Christina Nordberg är det självklart att arbetsgivaren ska stå för en utbildning eller kurs som man behöver för sitt arbete.

– Kompetenspengen ska ses som en extra stimulans för att ge var och en möjlighet att ta eget ansvar och initiativ.

Allan Eriksson

REDAKTÖREN HAR ORDET

Är det något som inte riktigt stämmer? Har det hänt något med GU Journalen?

Jo, faktiskt. Och om du inte kan sätta fingret på vad det är kan vi tipsa om att det har med layouten att göra: bland annat en ny förstasida och annan logotyp. Anders Eurén, vår grafiske formgivare, har tagit fram ett nytt utseende på tidningen för att den ska bli mer överskådlig och ha en mer renodlad layout.

Även innehållet kommer successivt att förändras. Vi ska försöka bli bättre på att bevaka och rapportera om

universitetsledningen och vad som händer inom utbildnings- och forskningspolitik.

En annan nyhet är att redaktionen har förstärkts: Ylva Beckman har nyligen anställts som webbredaktör men kommer också att arbeta med tidningen. Eva Lundgren arbetar vidare som reporter på halvtid.

Vi kan glädja er med att årets första nummer är extra tjockt. Men den ekonomiska situationen är allt annat än positiv. Vi blir i år tvungna att minska utgivningen från åtta till sju nummer. I gengäld kommer vi att utöka antalet

sidor till minst 20 i varje nummer, vilket ger bättre möjligheter att satsa på olika teman. I nästa nummer uppmärksammar vi konflikter på arbetsplatser; hur vanligt är det med arbetskonflikter vid universitetet och hur hanterar vi dem?

Hör av er med idéer och tips! E-posta: gu-journalen@gu.se

Allan Eriksson

Två blir en

VID ARSSKIFTET SLOGS de två institutionerna, institutionen för idé- och lärdoms historia och institutionen för vetenskapsteori, ihop till en gemensam institution. Dess nya namn är institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori (History of Ideas and Theory of Science).

Samgåendet ligger helt i linje med tankarna i den externa utvärdering som nyligen genomförts.

Styrelsen i sammandrag

DEN 26 JANUARI beslutade styrelsen:

- Att psykologprogrammet får 10 platser extra från och med år 2001. Dessutom tilldelas 4 platser för utländska psykologer som vill komplettera med svensk behörighet.
- Att receptarieprogrammet kan utöka sina utbildningsplatser från 20 till 40.
- Att det nybildade sjukhusfysikerprogrammet får en mindre resursförstärkning.
- Att fakultetsanslaget till konstnärliga fakulteten förstärks med 1,2 miljoner.

Fler platser på läkarutbildningen

MOT BAKGRUND AV den akuta bristen på läkare har styrelsen beslutat att öka läkarutbildningen med 20 nybörjarplatser redan i vår. Därmed tidigareläggs den planerade ökningen av platser med ett år. Men medicinska fakulteten och Medicinska föreningen ställer ett antal villkor för att kunna öka utbildningen med bibehållen kvalitet. Ett av kraven är att resurserna till läkarutbildningen ökar i förhållande till ökningen av antalet platser. Styrelsen beslutade också att höja fakultetens takbelopp från 70 847 tkr till 72 553 tkr.

Utbildning startar i Bengtsfors

AVEN BOENDE i Bengtsfors ska kunna läsa vid Göteborgs universitet. Samhällsvetenskapliga fakulteten har tilldelats extra pengar, 280 000 kr, för att starta en kurs i administrativ teknik på 10 poäng. Utbildningen är ett led i universitetets handlingsprogram mot social och etnisk snedrekrytering. Bakgrunden är att Bengtsfors utlovas utbildningsplatser av Björn Rosengren som en följd av nedläggningen av Lear-fabriken. GU fick en förfrågan om att göra satsningar i Bengtsfors, men utan att få kompensation från regeringen.

NYHETER

Regeringen följer inte jämställdhetsmålen

Två av åtta externa styrelseledamöter är kvinnor. Är det så regeringen vill uppmuntra jämställdhetsarbetet vid GU?

– VI BLEV VÄLDIGT upprörda när de externa styrelseledamöternas namn publicerades och vi kunde konstatera att bara 25 procent var kvinnor, säger Ann-Marie Svennerholm, vicerektor för jämställdhetsfrågor.

Både hon och jämställdhetshandläggaren Gunilla Hollander påpekar det anmärkningsvärda i att regeringen inte själv följer det uppsatta jämställdhetsmålet.

– Minst 40 procent ska utgöras av kvinnor. Vi kan inte förstå hur man inte kan hitta kvinnor att utse till representan-

ter i styrelsen, säger Gunilla Hollander.

Tillsammans har de skickat en skrivelse till utbildningsdepartementet angående könsfördelningen av ledamöterna i de nya styrelserna och där de efterlyser skälen till att regeringen inte lyckats följa jämställdhetsmålet för GU:s del.

– Det är viktigt att hela tiden vara på offensiven när det gäller jämställdhetsfrågor och att påpeka, som i det här fallet, när det är regeringen själv som inte följer sitt jämställdhetsmål, förtydligar Ann-Marie Svennerholm.

AV STYRELSENS TOTALT 15 ledamöter utser regeringen åtta. Dessutom ingår rektor och tre representanter vardera för lärarna och studenterna vid universitetet.

De åtta externa ledamöterna företräder offentlig sektor, närings- och kulturliv samt politik. Vid de flesta av landets universitet och högskolor är könsfördelningen någorlunda jämn men med tre undantag: GU, KTH och Malmö högskola. Till Chalmers styrelse, för att nämna ett exempel, lyckades man hitta fyra kvinnor.

Ann-Marie Svennerholm konstaterar att lärarna i någon mån kompenserar den sneda könsfördelningen:

– Valberedningen för lärarna tog det här ad notam och tillsatte två kvinnor av tre representanter.

Ylva Beckman

Färre studenter tentar av sina kurser

27 miljoner under takbeloppet – det blir GU:s resultat för budgetåret 2000. Det är studenternas minskade vilja att tentera som ligger bakom de dåliga siffrorna. Men läget är ännu värre vid många andra högskolor i landet.

CHALMERS HAMNAR 42 miljoner under takbeloppet, Lund 38 miljoner, Uppsala och Umeå 20 miljoner under takbeloppet för 2000. Det finns alltså en trend över hela landet att studenterna presterar sämre än väntat.

– Antalet helårsstudenter stämmer ganska väl med vår prognos. Däremot är helårsprestationerna betydligt sämre än vi tänkt oss. Studenterna kommer hit men de tenderar inte, berättar budgetdirektör Per-Erik Eriksson. Det är en

tendens som gäller över hela GU, jag vill inte peka ut någon särskild fakultet som speciellt drabbad.

Vid vissa fakulteter beror det dåliga resultatet dock på att man inte fått det antal studenter man räknat med.

– Konsekvensen blir att GU måste ta av de nittio miljoner kronor som fanns sparade när budgetåret 2000 startade. Det ser jag inte som ett så stort problem. Men det som bekymrar mig är utvecklingen i framtiden, hur det kommer att bli 2001-2005.

Varför studenterna inte tar sina poäng vill Per-Erik Eriksson inte spekulera om.

– Det STUG-projekt som vi just påbörjat där vi undersöker studenternas studiemotiv, förväntningar men också bakgrund och sociala situation kommer

att ge svar inför framtiden. Men projektet borde ha startats för flera år sedan, då hade vi haft möjlighet att analysera de här problemen.

Inte heller Kajsa Granelli, ordförande för GUS, har någon bra förklaring till den minskade tentamensviljan hos studenterna.

– Man måste ju ta sina poäng för att få studiemedel. Den enda förklaring jag kan se är att det är lättare för ungdomar att få jobb just nu, men det finns också de som hoppar av. Sedan har jag hört att orsaken skulle vara att steget mellan gymnasium och universitet är för stort så att många helt enkelt inte klarar av självständiga universitetsstudier. Men att det skulle vara så har jag inte fått bekräftat.

Eva Lundgren

Allt färre forskarassistenter

ANTALET FORSKARASSISTENTER vid Göteborgs universitet har halverats på fyra år. I oktober 2000 var antalet forskarassistenter 77, vilket ska jämföras med 154 för fyra år sedan. Anledningen är urholkade fakultetsanslag som tvingar fakulteter till nödtåtgärder, menar Sven Lindqvist, vicerektor för övergripande forskningsfrågor.

– Det är mycket allvarligt, säger han. Alla inser att det är ett stort problem, men det är svårt att göra något åt det. I

ett dåligt ekonomiskt läge har fakulteterna valt att inte återbesätta tjänsterna i stället för att sparka personal.

Sven Lindqvist ser dock positivt på Vetenskapsrådets prioriterade satsning på yngre forskare, men är orolig för att det kommer ta lång tid att reparera svackan.

– Vad händer med alla forskare och lärare över 40 år som i dag har en enorm undervisningsbörda? Hur ska de orka om vi inte får ökade resurser? Vi står också

inför stora rekryteringsproblem i och med kommande pensionsavgångar.

Det är främst inom humaniora och samhällsvetenskap som man dragit ner på antalet forskarassistenter. Trenden är dock negativ inom samtliga fakulteter.

Minskningen av forskarassistenter är dessutom ett hot mot jämställdheten, poängterar Sven Lindqvist, eftersom möjligheterna till avancemang inom akademien minskar.

Allan Eriksson

Slut på turerna kring orgelbygget

GU når juridisk överenskommelse

Nästan tio år tog det att rekonstruera en av musikhistoriens mest kända orglar, Schnitgerorgeln i Lübecks domkyrka. Men det blev ett dyrt projekt – 40 miljoner.

Fakta / Orgelaffärer

I början av 90-talet inledde Musikhögskolan med Musikvetenskap ett unikt orgelprojekt som gick ut på att rekonstruera en nordtysk barockorgel i Örgryte nya kyrka. Några deltagare i Orgelprojektet och anställda på Musikhögskolan startade 1994 ett särskilt bolag, Orgelgruppen i Göteborg AB (Ogab). Ogab:s affärsidé var att bilda ett europeiskt orgelcentrum i Göteborg och att kommersialisera orgelkunskap. Genom att bilda ett aktiebolag kunde Ogab få stöd från länsarbetsnämnden genom att anställa arbetslösa under byggtiden.

Ären gick och ekonomin försämrades snabbt. 1997 var Ogab:s konkurs ett faktum.

Våren 1998 kom internrevisionen med sin granskning. Kritiken mot orgelprojektet och Ogab:s sammanblandningar av verksamheterna var allvarlig och listan på felaktigheter lång. Något avtal som reglerade relationen mellan Musikhögskolan/ musikvetenskap och Ogab fanns inte.

Det fanns, enligt revisionen, flera tydliga jävsförhållanden. Det mest iögonfallande var att Rune Davidsson, dåvarande VD för GU:s Holdingbolag, var styrelseledamot och huvudägare i Ogab, där hans egen son, Hans Davidsson, var universitetets projektledare. Flera avsteg hade också gjorts från lagen om offentlig upphandling.

Musikhögskolan med musikvetenskap hade köpt varor och tjänster från Ogab till ett värde av 2,7 miljoner utan att ha gjort ett sedvanligt anbudsförfarande.

Internrevisionens granskning visade också att Musikhögskolan borde ha haft en fordran på ca 1,1 mkr som aldrig fakturerades. Trots den fräna kritiken kom internrevisionen fram till att ingen enskild person skulle ha skott sig på projektet eller ha begått något brott.

För GU:s del är orgelaffären nu avslutad genom förlikningen. Ogab:s styrelseledamöter är personligt ansvariga för eventuella skulder.

Forskningsprojektet GoArt fortsätter som förut och är, enligt Martin Fritz, framgångsrikt och ger GU ett högt internationellt renommé.

förvaltaren att kronofogdemyndigheten ifrågasatt om inte GU skulle betala ersättning för att anställda hade fortsatt arbete inom projektet efter konkursen och därmed blivit avlönade genom den statliga lönegarantin.

– Vår utgångspunkt var att vi skulle betala om det gick att verifiera kostnaderna, men kvitton och underlag saknades. Kronofogdens krav kom dock som en överraskning.

Orgelprojektet – byggandet av en nordtysk barockorgel i Örgryte nya kyrka – kan betraktas som ett affärsmässigt misslyckande. När orgelbolaget gick i konkurs 1997 uppdagades bristerna. Det var början till en härva som är unik i universitetets historia.

Hur kunde det gå så fel?

– Man kan säga att ändamålet har fått helga medlen i ovanligt hög grad, säger Martin Fritz. Bolagets affärer blandades på ett olyckligt sätt samman med forskningsprojektet. Ekonomiskt oerfarna forskare ska inte sköta ett flermiljonsbolag. Dessutom hade bolaget en anställd ekonom som inte skötte affärerna på ett tillfredsställande sätt.

DEN EKONOMISKA granskningen av orgelprojektet visar också att det blev en dyr historia. Den totala kostnaden är på närmare 39 miljoner. Intäkterna på 13 miljoner kommer från stiftelser och andra finansierare. Resterande belopp, omkring 25 miljoner, lånar GU på 25 år.

För att undvika liknande affärer i framtiden vill Martin Fritz råda anställda som är intresserade att starta företag att ta kontakt med den expertis som finns vid avdelningen för information och omvärldskontakter. Även GU:s Holdingbolag kan vara till hjälp vid större projekt.

– Det som har hänt är oacceptabelt. Ska man ha ett företag vid sidan om måste gränsdragningen vara väldigt tydlig. Transaktioner mellan eget företag och institution kräver rektors skriftliga tillstånd, slår Martin Fritz fast.

Allan Eriksson

Det kontroversiella orgelbygget i Örgryte nya kyrka resulterade i ett underskott i mångmiljonklassen. Efter en lång förlikningsförhandling kan affären nu en gång för alla avskrivas.

GU betalar totalt 500 000 kronor till konkursboet.

FÖRLIKNINGEN INNEBÄR dessutom att inga nya krav kan ställas i framtiden.

– Orgelaffären får äntligen ett slut. Det känns otroligt skönt att det är över, konstaterar prorektor Martin Fritz, som varit GU:s företrädare under förhandlingarna.

Bolaget Ogab som bildades för att skapa ett europeiskt orgelcentrum i Göteborg gick i konkurs 1997, med ganska omfattande skulder. Sedan dess har konkursförvaltarens juridiska ombud Jean Andréasson, GU:s före chefsjurist, drivit en process mot GU. Kravet uppgick till 2,8 miljoner och var, enligt ombudet, ersättning för levererade varor och tjäns-

ter till GU:s orgelbygge. Men målet gick aldrig till rättegång. Utan en överenskommelse nåddes i december.

FÖR UNIVERSITETETS del innebär uppgörelsen att man betalar en mindre del, närmare bestämt 500 000 kr, till Orgelgruppen i Göteborg AB:s (Ogab) konkursbo.

I valet mellan att gå till rättegång eller förlikning, tycker Martin Fritz att det var vettigt att få ett slut på affären.

– Jag har hela tiden varit övertygad om att vi skulle vinna målet, fortsätter han. Men det kan vara skillnad på att *ha rätt* och att *få rätt*. Vi har också redan lagt ner åskålliga timmar på denna stämningensökan och haft stora kostnader. En fortsättning – med risk för överklagan – hade inneburit ytterligare kostnader. Vi hade ändå fått betala rättegångskostnaderna eftersom konkursboet saknar pengar.

Att GU gick med på förlikning berodde dessutom på en annan omständighet. Under förlikningen meddelade konkurs-

Start för sjukhusfysikerprogram

FRÅN OCH MED höstterminen 2001 kommer GU att få ett sjukhusfysikerprogram om 180 poäng. Tio platser ska erbjudas och det blir naturvetenskapliga fakultetsnämnden som får huvudansvaret för programmet.

En sjukhusfysiker arbetar bland annat med strålbehandling, nuklearmedicin, radiologi och strålskydd dels i sjukvården men även inom stat och privata företag med inriktning mot medicinteknik eller kärnkraft. Det finns i dag krav på att den som arbetar som sjukhusfysiker på hälso- och sjukvårdens område ska ha legitimation. Sjukvården i Västra Götalandsregionen har ett trettiotal yrkesverksamma sjukhusfysiker och de närmaste tio åren beräknas behovet av sjukhusfysiker vara stort både regionalt och i hela landet.

Alla utbildningar utvärderas

INOM LOPPET AV sex år ska högskoleverket ha granskat all grund- och forskarutbildning i Sverige. I utvärderingen av utbildningarna kommer exempelvis faktorer som studenternas förkunskaper, lärarkompetensen, forskningsanknytning, hur undervisningen går till, examinationsformer samt studieresultat att belysas.

Högskoleverket kontrollerar att utbildningarna lever upp till den miniminivå som krävs för att utbildningen ska ha examensrätt. För att undvika risken att utvärderingsarbetet leder till likriktning i utbildningarna uppmanas lärosätena att själva lyfta fram det som är unikt.

För att utvärderingarna inte ska bli ett uddlöst instrument kommer Högskoleverket att utnyttja sina sanktionsmöjligheter. En utbildning som visar sig ha allvarliga brister får en varning och viss tid att rätta till bristerna. Om felen inte rättats till inom den utsatta tiden kan examensrätten dras in.

Minimässa om utbildningar

DEN 14-15 MARS är det dags för Besöksdagarna vid Göteborgs universitet, liksom förra året i Handelshögskolans lokaler. Det blir ett slags mini-mässa med seminarier, både om utbildningarna och mer allmänt om hur det är att studera vid GU. Dessutom kommer studievägledare och studenter att finnas på plats vid informationsbord för att svara på besökarnas frågor.

Mer information om besöksdagarna finns på www.gu.se/utbildning.

NYHETER

Svårt nå mål för jämställdhet

Ett tufft mål. Men om alla fakulteter jobbar intensivt för det här är jag ändå optimistisk. Så säger Ann-Mari Svennerholm, vice rektor med ansvar för jämställdhet, om regeringens krav på 28 procent kvinnor bland nyrekryterade professorer under perioden 2001-2004.

UNDER ÅR 2000 var endast 21 procent av de nyrekryterade professorerna vid GU kvinnor. Ett skäl bland flera till den låga siffran är befordringsreformen som gör det möjligt för lektorer att befordras till professor, vilket hittills mest gynnat män.

– Det är viktigt att fakulteterna arbetar med den här frågan och undersöker vilka kvinnliga lektorer som har sådana kvalifikationer att de kan befordras. Och det verkar som om fler kvinnor har

ansökt om befordran så jag tror inte att den möjligheten kommer att ha någon negativ betydelse i framtiden, menar Ann-Mari Svennerholm. Och framsteg görs trots allt hela tiden. Vid medicinska fakulteten till exempel var sju procent av alla professorer kvinnor år 1999. I år var siffran uppe i sjutton procent och det är en ganska stor förändring.

AV DEM SOM tog doktorsexamen vid GU under år 2000 var 43 procent kvinnor. Av nya lektorer var 44 procent kvinnor, andelen kvinnor ökar alltså på sikt. Men skillnaderna mellan fakulteterna är stora. Vid medicinska fakulteten var hälften av alla som tog doktorsexamen förra året kvinnor, vid Handelshögskolan endast 24 procent.

– På sikt måste vi få fler forskarassistenttjänster och post doc-befattningar.

Den som inte får någon rekryterings-tjänst har ju svårt att meritiera sig.

Men antalet forskarassistenttjänster vid GU har halverats på fyra år, något som är ett problem inte bara ur jämställdhetssynpunkt utan för forskningens framtid över huvud taget.

– Man måste göra mer för att få fler kvinnor på högre tjänster. Medicinska och naturvetenskapliga fakulteterna som har flest professurer och lektorat har ett särskilt ansvar. Men även övriga fakulteter måste verka intensivt för att öka antalet kvinnliga professorer. Om alla tar den här frågan seriöst är jag trots allt optimistisk och tror att 28 procent kvinnor bland de nya professorerna inte kommer att vara omöjligt att nå.

Eva Lundgren

Tunga namn i akademistyrelse

Den hälsovetenskapliga akademien har nyligen fastställt arbets- och delegationsordning. En interimistisk styrelse är också utsedd och har redan hunnit avverka sitt första möte.

DET ÄR EN påtagligt nöjd Göran Bondjers, preses för hälsovetenskapliga akademien, som berättar om den nya styrelsens sammansättning.

– Vi har fått med tunga företrädare för samhället, väldigt kompetenta personer som visar att de tycker att akademien är viktig. Bland andra finns här Sahlgrenskas sjukhusdirektör Bengt-Göran Olausson, hälso- och sjukvårdsdirektören i Västra Götaland Johan Calltorp samt

Jan-Olle Folkesson, ordförande i sjätte AP-fonden.

– Och vid vårt första möte den 26 januari utsågs Lotta Vahlne Westerhäll till vice ordförande och Pam Fredman föreslogs bli propreses.

ÄVEN NÄR DET gäller arbetsordningen är Göran Bondjers tillfreds:

– Det hela har blivit mycket bra. Jag har fått många synpunkter när jag varit ute vid de olika fakulteterna för att berätta om akademien, bland annat om hur mycket inflytande fakulteterna ska ha och om programnämndernas sammansättning. Vi har kommit fram till mycket bra lösningar.

Akademien innebär att övriga fakulte-

ter vid GU får vara med och fatta beslut som rör akademins verksamhet. Enligt universitetsdirektör Björn Järbur betyder det att övriga universitetet får mer makt över akademien än vad akademien får över det övriga universitetet.

– Med den nya akademien kommer förutsättningar att skapas för att Göteborg ska kunna hävda sig internationellt när det gäller medicinsk forskning. Trenden är den att färre projekt får allt större forskningsanslag för projekt som är allt bredare till sin karaktär. Akademien innebär alltså en sorts anpassning till framtiden när det gäller att dra till sig externa medel.

Eva Lundgren

Naturvetarnas underskott högre än väntat

DEN EKONOMISKA SITUATIONEN för naturvetenskapliga fakulteten har försämrats ytterligare. Det förväntade underskottet ökade förra året från 17 mkr kr till 23 mkr. Orsaken är att NT-SVUX-utbildningen har gått sämre än väntat, vilket minskat fakultetens intäkter med cirka 5 miljoner kronor.

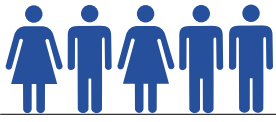
– Följden är att ett färre antal utbildningsplatser på NT-SVUX-utbildningen läggs ut till institutionerna 2001 och

krav på bättre uppföljning av utbildningsuppdraget, säger avdelningsdirektör Ann-Christin Thor.

På den positiva sidan kan nämnas att institutionerna har arbetat aktivt med att rekrytera studenter till grundutbildningen, vilket har gett resultat. Med undantag av NT-SVUX-utbildningen, nådde fakulteten sitt takbelopp med råge förra året. Uppdraget överskreds med 1,7 miljoner, vilket kan sparas till i år.

Det ökade underskottet kommer dock som en obehaglig överraskning för en redan hårt utsatt fakultet. I år ställer styrelsen krav på att fakulteten ska redovisa ett nollresultat.

– Det blir tufft men jag ser positivt på framtiden. I svåra tider vill vi kunna investera i människor i stället för maskiner. Problemet är att universitetets interna tilldelningssystem förhindrar detta, beklagar Ann-Christin Thor.

Starkt engagemang för framtidsfrågor

En "långvägare" och "gränsöverskridare" – det är egenskaper han gärna vill förknippas med. Göteborgs universitets nye styrelseordförande har hämtats från Volvotoppen – och väger tungt i forskningspolitiska sammanhang.

LÄNGST BORT I EN av flyglarna i Volvos högkvarter har vice VD:n Arne Wittlöv sitt arbetsrum. Här uppe på kullen viner vinden runt de låga byggnaderna och från konferensrummets panoramafönster kan man en bra dag se Marstrands fästning i horisonten.

Efter att ha hållt upp kaffet berättar Arne Wittlöv att han blev tillfrågad om att bli styrelseordförande någon gång i november. Han svarade inte ja med en gång, utan ville få tid att fundera.

– Det var inte för att jag var tveksam. Men jag vill gärna veta vad jag ger mig in i. Jag tyckte det var rätt mot mig själv och mot universitetet, säger Arne Wittlöv eftertänksamt.

Sedan dess har han läst på. Både visionen och verksamhetsplanen – två skrifter som han tycker innehåller många goda tankar om universitetets uppgifter.

Hur väl känner du egentligen till GU?

– Jag är inte särskilt förtrogen med Göteborgs universitet som helhet. Jag har träffat många personer från universitetet under resans gång, men jag kan nog inte mer om helheten än en allmänt nyfiken person. Men jag tycker att GU är aktivt när det gäller utåtriktade aktiviteter.

Arne Wittlöv är i grunden tekniker (utbildad på KTH) och företagsledare (Volvo sedan 1984) men har sedan länge kommit att engagera sig för utbildnings- och forskningsfrågor. Även den meritlistan väger tungt. Han har bland annat varit styrelseledamot i Stiftelsen för strategisk forskning, vice preses i Ingenjörsvetenskapsakademien och ordförande i Naturvetenskapliga forskningsrådet. Dessutom sitter han i det nybildade Vetenskapsrådet.

Framtidsfrågor, särskilt kopplingen mellan samhälle och teknik, ligger honom varmt om hjärtat. Som ordförande i styrgruppen för Teknisk Framsyn har han sagt att samhället måste förbereda sig mycket bättre för vad som komma skall. De nya

tekniska genombrotten inom IT och bioteknik driver oss mot ökad individualisering och nedrivning av gränser, t ex mellan arbete och fritid.

FÖR ATT BÄTTRE förstå de förändringar som sker i samhället är det enligt Wittlöv viktigt att skapa plattformar för dialog mellan människor som har olika bakgrund. Med den kunskapen som grund kan ett offentligt samtal och debatt ta vid. Sedan får var och en dra sina slutsatser. Det är en av grundtankarna bakom Teknisk Framsyn.

– En slutsats vi i Teknisk Framsyn drar är att mycket av de förändringar vi ser i dag inte är disciplinorienterade, utan bygger på breda kunskapsområden och på förmågan att integrera nya kunskapsområden. Jag tycker det är viktigt att skapa breda forskningsmiljöer, miljöer där nyfikenhetsbaserad grundforskning och tillämpad forskning samverkar.

En annan slutsats som Arne Wittlöv lyfter fram är behovet av det livslånga lärandet.

– Här har universiteten en viktig roll att spela. Det är i grunden en djupt demokratisk fråga.

Hela denna omvälvning ställer även krav på universitetens förmåga till förändring.

Arne Wittlöv ser en risk att universitetet blir kvar i låsta organisatoriska strukturer. Organisationen får inte bli den tvångströja som läser tanken, menar han.

– Det är kanske inte alltid mera pengar till forskningen som är lösningen. Utan det handlar mer om attitydpåverkan och förmåga att förändra arbetsformer.

Det finns tendenser till ökad splittring inom universitetet. Hur kan man hålla ihop alla delar i en så decentraliserad organisation med starka fakulteter och olika kulturer?

– Den balansen är delikat. Min övertygelse är att universitetet bygger på starka fakulteter. Men frågan behöver egentligen inte polariseras. Universitetet ska vara det som vi gemensamt är stolta över. Starka ingredienser som tillsammans blir ännu starkare.

– Som en konsekvens av frågeställningen skulle man kunna ställa frågan om fakulteter behövs eller om det bara räcker med starka forskare. Men jag tror att en

Namn: Arne Wittlöv

Yrke: Vice VD på Volvo

Ålder: 60

Familj: Hustrun Inga-Greta, sjukgymnast, tre vuxna döttrar

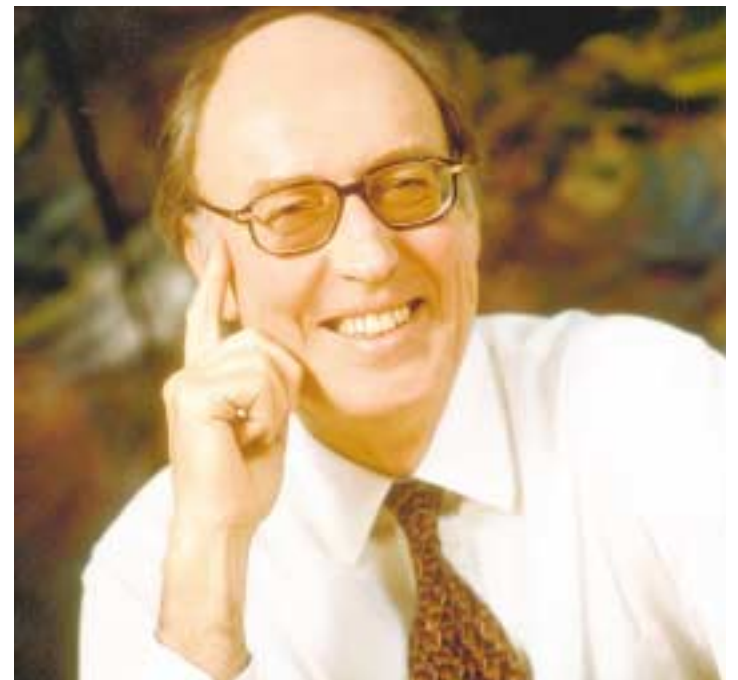
Bor: Mitt i centrala Göteborg

Utbildning: Civilingenjör, utbildad mekanist på KTH

Karriär: Under en 20 års period fram till 1984 arbetade han inom Alfa-Laval koncernen, bl a som chef för forskning och utveckling av separatorer. 1984 anställdes han vid Volvo Aero Corporation i Trollhättan. 1989: Vice VD och chef för sektor flyg och 1993 VD för Volvo Aerogruppen. Sedan 1997 är Wittlöv vice VD på Volvo med bl a särskilt ansvar för teknikutveckling. Han delar själv in sitt tidigare arbetsliv i tre delar: produktion, företagsledning och forskning och utveckling.

Fritid: musik, sommarställe på Västkusten, gillar att laga mat, springer en halvmil i veckan i Skatås

Livsmotto: Se helheten

Arne Wittlöv ser fram emot uppdraget som ordförande i GU:s styrelse.

stark fakultet skapar en miljö och en styrka av sig själv. Och en stark fakultet kan i sin tur bidra till att bygga ett starkt universitet.

Arne Wittlöv undviker ett rakt svar och diskuterar hellre olika perspektiv. Styrka är inte kampen mellan det som är centralt och decentraliserat, utan snarare handlar det om kvalitet, livaktighet och förmåga att driva kunskapsutvecklingen.

Håller du med om att universitetens möjligheter att bestämma över sin verksamhet har minskat på grund av ökad konkurrens?

– Den absoluta friheten finns ju inte – någonstans. Om det finns ökade resurser inom andra områden som kan bredda forskningsmiljöer är det inget negativt. Man måste först bestämma sig för vad man vill vara fri ifrån. Universitetet kan inte göra sig fritt från det omgivande samhället – utan universitetet är en integrerad del av samhället.

Nej, det framgår tydligt att Arne Wittlöv inte tycker det är särskilt meningsfullt att söka konflikter. Polariseringar leder lätt till schablonisering och förenkling, menar han.

– Det ligger nog i min karaktär. Jag tycker inte att det är särskilt produktivt

eller konstruktivt att ständigt inta polariserande positioner. Om man däremot söker det gemensamt goda, får man en bättre dialog och diskussion. Det kräver dessutom mindre energi.

– Många söker polariseringen mellan näringsliv och akademi och mellan grundforskning och tillämpad forskning. Men jag tycker det är mycket mer intressant att se hur akademi och näringsliv kan samverka.

På frågan om vilka ämnen han vill driva i styrelsen undviker Arne Wittlöv åter igen det journalistiska kravet på raka besked.

– Jag är ingen enfrågemänniska. Jag har alltid haft ett behov av att se helheten i det jag sysslar med. Det första jag vill göra är att lyssna – innan jag skaffar mig bestämda uppfattningar. Även om jag kommer från näringslivet kommer jag inte att vara någon specialbevakare av tredje uppgiften – den ser jag som integrerad i universitetets uppgifter.

Han ställer undan kaffekoppen och reser sig. Ett samtal brådskar. Tar i hand och säger att han verkligen ser fram emot uppdraget.

Allan Eriksson

- 1 Hur ser du på uppdraget som lärarrepresentant?
- 2 Hur tycker du att Göteborgs universitet har utvecklats de senaste åren?
- 3 Varför är det så tyst inom universitetet? Hur skulle man kunna stimulera den interna debatten?
- 4 Vilka frågor ser du som särskilt angelägna att driva i styrelsen?

Marie Demker

40 år. Docent i statsvetenskap. Bor i Göteborg.

1. Jag ser det främst som ett förtroendeuppdrag. Det är min uppgift att främja universitetet som helhet. Universitetets viktigaste uppgift är att hålla samman forskning och undervisning. Det är mitt allmänna credo. Den frågan ska jag försöka driva så gott jag kan i styrelsen.

2. Det finns sedan ganska lång tid en olycklig tendens mot splittring. Att man vill bryta sig ur organisationen universitetet och att det inte längre är ett plus att tillhöra universitetet. Det kan bero dels på en upplevelse av att universitetet inte uppfyller de kriterier man ställer, dels på en upplevelse av att universitetet ställer för stränga krav. Det tycker jag är olyckligt. För en stad som Göteborg – som inte av tradition är en lärdomsstad – är det av särskilt vikt att upprätthålla det gemensamma universitetet eftersom GU då kan sätta prägel på staden.

3. Egentligen är det inte så tyst. Vid kaffeborden och på seminarier försiggår en intensiv diskussion. Avsaknaden av gemensam debatt beror också den på att universitetet är splittrat. Det är inte lätt att hitta det gemensamma, vilket gör det svårt att förenas kring vilka frågor som är viktiga och vilka problem som måste

lösas, och vilka lösningar som är bra. Dessvärre saknas den interna debatten. Ibland får jag en känsla av att det är bra när det är tyst. Men inom universitetet borde alla vara livrädda när det är tyst, det är livsviktigt med debatt och opposition. Jag tror att det också är en viktig uppgift för studenterna att inte bara driva studerandefrågor i snäv mening, utan även frågor som rör universitetet som helhet.

4. Det är svårt att veta när man inte har varit delaktig på den här nivån tidigare. Mina allmänna utgångspunkter handlar om långsiktighet, helhet och hur viktigt det är att undervisning och forskning hör ihop. Man måste även se till vad som är en god utbildning och den frågan handlar inte om antal studenter och genomströmning, utan om god utbildning på vetenskaplig grund.

Margareta Wedborg

53 år. Professor i marinanalytisk kemi. Bor i Västra Frölunda. Har bl a representerat Vänsterpartiet i Göteborgs kommunfullmäktige i 12 år.

1. Mitt uppdrag är för hela universitetet. Jag är naturligtvis representant för lärarna, men uppdraget för alla ledamöter i en styrelse är att göra så gott man kan och det man tror är bäst för hela universitetet.

2. Jag känner en oro för universitetssystemet i Sverige. Jag tycker att det finns en stor oklarhet från riksdagen och regeringen om vad de vill med universitetet. De har inte klart för sig villkoren för hur man ska utbilda en allt större del av ungdomskullarna och vilka krav det ställer på utbildningsväsendet. Om man som universitetslärare vågar sig på att ha kritiska synpunkter anses man lätt vara bakåtsträvare. Jag är kritisk men jag ser mig verkligen inte som någon bakåtsträvare. Jag tror att man har haft alldeles för bråttom utan att tänka igenom konsekvenserna. Det blir svårare och svårare att hålla ihop Göteborgs universitet därför att spännvidden är så stor. Det paradoxala är att man kanske skulle kunna arbeta bättre tillsammans om man inte tillhörde samma organisation för i dag slåss man om minskade gemensamma resurser. Nu är Göteborgs universitet ett

varumärke, om jag får använda ett sådant begrepp, som jag är stolt över. Det har ett anseende bland studenter och allmänhet, och det ska man vara rädd om.

3. Ett viktigt skäl är när man ska hinna debattera. Debattglädjen var större förr då man hade lite spiltid. Nu gäller det att göra rätt för sig och klara av alla de andra uppgifterna. Debattera ska man göra på sin överblivna tid. Klimatet uppmuntrar inte heller till debatt. Här på min institution har vi ofta livliga diskussioner – men tar man GU som helhet verkar det inte vara så stor debattglädje. Tystheten breder ut sig.

4. Det är svårt att svara på frågan. Jag har inte riktigt klart för mig hur man driver frågor i styrelsen. Det eviga problemet är hur man skall komma ifrån att betrakta undervisning som en belastning för lärarna; begreppen "friköp" och "undervisningsbörda" är tyvärr fortfarande högst relevanta. Det är mycket av läpparnas beaktelse i dag, man säger många vackra saker om till exempel integration och jämställdhet. Men hjärtat måste också vara med. Jag ser med oro på universitetens minskade möjligheter att styra sin verksamhet. Risker är att universitetsstyrelsen blir en kameral funktion, där man sitter och slåss om budgetar, samtidigt som stora forskningsanslag kommer utifrån och styr verksamheten. Därmed styr man också vad man ska undervisa om. I dag blir varje nivå i beslutskedjan inom universitetet arg på nivån ovanför när ansvaret flyttas nedåt medan den reella beslutanderätten flyttas uppåt. Det krävs att regering och riksdag tänker om och framför allt bestämmer sig för vad universitetet ska vara bra för. Det har de inte gjort.

Lennart Hjalmarsson

56 år. Bor i Vänga, mellan Vårgårda och Borås. Innehar August Röhss professur i nationalekonomi och är prefekt vid nationalekonomiska institutionen.

1. Det som vi lärarrepresentanter kan bidra med är att skapa förståelse för universitetsverksamhetens särart och hur verksamheten fungerar. Vi kan förmedla ett vetenskapligt synsätt och en förståelse för vad som skapar ett gott rykte för ett universitet. Vi vill alla arbeta vid ett universitet med hög internationell status.

2. De senaste åren har vi haft en kraftig decentralisering av verksamheten, och det finns i dag starka splittringstendenser. Bildandet av en akademi är exempel på

detta. Universitetet får mer karaktär av paraplyorganisation. Att universitetet är decentraliserat har sina fördelar under vissa perioder, men även sina nackdelar. Mycket hänger på hur stark universitetsledningen är.

3. Jag tycker det är ett friskhetstecken att vi har en livlig debatt. Akademisk verksamhet går hela tiden ut på att ifrågasätta saker, att ha en kritisk granskning och ett kritiskt förhållningssätt. På ett universitet bör förhållningssättet vara kritiskt ifrågasättande och inte politisk korrekthet. Det är just det som driver forskningsfronten framåt, men vi bör också kritiskt granska vår egen interna organisation. All effektiv ledning är beroende av att kritik kommer fram. Men sådant tar tid och kräver kanske också speciella kunskaper. Statsvetarna har hittills varit piggast och fyller

en viktig funktion, både inom universitetet och för samhällsdebatten i stort.

4. En central uppgift för ekonomer är att bevaka incitamentstrukturen i olika delar av en verksamhet. Vad är det som motiverar folk att göra sitt bästa i ett system? I den akademiska världen handlar mycket om tidsallokering, alltså vad det är som avgör vad folk lägger sina sista timmar i veckan på. Det är i stor utsträckning det som avgör akademisk framgång. En annan viktig aspekt är transaktionskostnaderna i vid mening, som har en stark tendens att öka på universitetet. Den interna rapporteringen och sifferanalysen är mycket tidskrävande och utgör en allt större andel av en prefekts arbetsuppgifter. Det är få som bevakar de ekonomiska effektivitetsaspekterna, inte minst när det gäller incitament och transaktionskostnader.

- 1 Vilken är din roll som studentrepresentant i styrelsen?
- 2 Är du nöjd med studentinflytandet inom universitetet?
- 3 Hur tycker du att GU tar vara på studenternas intressen och rättigheter?
- 4 Vilka frågor är särskilt angelägna att driva i styrelsen?

Lisen Björklund

26 år. Sjuksköterskestuderande. Bor i Göteborg. Satt förra året som ersättare i styrelsen.

1. Det är ett väldigt spännande uppdrag, inte minst för att GU är så brett, vilket innebär att utbildningsfrågorna rör så otroligt många områden. Eftersom jag har blivit vald av GUS känns det som att jag har deras stöd och det är viktigt. Alla frågor som diskuteras i styrelsen tar vi upp på GUS:s styrelsemöten och vi har även delat upp de olika kårerna mellan oss för att kunna ägna oss åt olika frågor. Det som vi säger måste vara väl förankrat hos studenterna, även om alla studenter förstås inte håller med om det vi för fram.

2. Nöjd kanske man aldrig blir men jag tycker att det har blivit bättre. Jag tror

att man inser att studenterna är en resurs som man inte kan utesluta i beslutsfattande. På institutionsnivå kanske man inte alltid är medveten om lagar och förordningar och därför inte tänker på vad studentinflytande innebär. Därför kan det bli problem. Men om man som student vet att man blir tagen på allvar vid GU så får universitetet så mycket tillbaka, inte minst ett gott rykte bland studenter.

3. Det finns så många olika sorters studenter vid GU och det är viktigt att alla studenters intressen tas tillvara. Vi har en lokal regelsamling som kunde göras klarare så att det inte råder någon tvekan om vad som gäller. Även doktorandernas rättigheter är viktiga att föra fram. Många befinner sig i en tuff situation och lever under ständig press, inte minst ekonomiskt. Doktorander borde ju också ha rätt till någon slags trygghet.

4. Arbetsmiljöfrågor, både den fysiska och psykiska miljön, är betydelsefulla. Det kan handla om tillgången på datorer, bra lokaler, läsplatser, bibliotek men också frågor som rör olika former av diskriminering. Även här vill jag gärna värna om doktoranderna och deras arbetsmiljö som kunde vara bättre. Sedan tror jag att man måste fundera över vilken pedagogik man ska ha. Ska vi locka hit studenter med olika bakgrund måste vi hitta nya undervisningsformer som passar även den som är ovan vid mycket självstudier.

Jens Christian Berlin

29 år. Har studerat humaniora, samhällsvetenskap, konstnärliga utbildningar. Bor i Göteborg. Har suttit två år i styrelsen. Med i SFS:s styrelse.

1. Vår roll är att föra in ett studentperspektiv i styrelsen. Vi representerar studentkollektivet och det vi säger ska vara väl förankrat hos studentkårens. Vi har väl länge varit lite av styrelsens "enfant terrible", vi har förväntats opponera oss när ingen annan velat göra det. Det är egentligen fel, även andra borde säga sin mening på ett tydligt sätt.

2. Nej, då skulle jag inte sitta här. Studenterna har fått utökade rättigheter enligt en proposition från i somras, men det är många som inte känner till det. Men numera har studenterna dels rätt att ingå inte bara i beslutande utan även i beredande organ, dels måste alla kurser utvärderas, och studenterna har rätt att få veta vad utvärderingarna lett till och vilka beslut som fattats.

3. Det är väldigt olika, dels mellan olika institutioner, dels från person till person. Vissa lärare ser sina studenter som medaktörer, andra är mindre intresserade av vad studenterna tycker. Men vi är en del av universitetet, utan studenter vore det ju inget universitet.

4. Organisationsfrågor är betydelsefulla. Det är studenterna som först kommer i kläm om organisationen inte fungerar bra. Sedan är självklart frågor rörande mångfald och jämställdhet viktiga och även den nya lärarutbildningen kommer att bli angelägen att diskutera. Det är också viktigt att skapa en helhet av universitetet som är större än summan av delarna. Decentralisering är bra men det måste finnas någon som vet vad som pågår inom hela universitetet. Annars är det ingen idé att vara ett universitet.

Adam Björk

26 år. Tagit studieuppehåll för att jobba för FFS. Har läst fristående kurser som ryska, filosofi, konstvetenskap. Bor i Majorna. Ny i styrelsen.

1. Jag har fått i uppdrag från alla tretton kårerna att dels vara kårernas röst i styrelsen, dels rapportera tillbaka vad som sägs under mötena. Det är ett stort ansvar och jag ser verkligen fram emot mitt uppdrag. Så mycket mer kan jag inte säga än, eftersom jag är ny i styrelsen.

2. Vore jag nöjd skulle jag nog inte vara karaktiv. Jag tror att problemen finns ju längre ner man kommer i organisationen, på institutionsnivå. Det kan vara svårt för en enskild student att i en viss situation hävda sig mot en lärare, då behövs det klara regler för vad som gäller.

3. GU är ju väldigt stort, det är svårt att svara generellt på hur studenternas intressen tas tillvara. Som karaktiv påpekar man förstås saker och ting som inte fungerar, sådant som är bra får inte så stor uppmärksamhet. Men jag tycker att universitetet kunde ställa sig bakom studenterna mer allmänt, till exempel när det gäller problem med kommunen, som brist på bostäder. Kommunen skulle lyssna mer om universitetets ledning stödde oss.

4. Jag kommer att driva de frågor som GUS anser att jag bör driva. Som företrädare för FFS har jag mest intresserat mig för studenternas bostads- och studiemedelssituation men det är ju inget som direkt berör styrelsen. För mig är det viktigt att alla studenter känner att jag företräder dem, de som studerar vid Valand lika väl som de som går på Handels och att de blir nöjda med det jag gör.

GU:s nye ordförande får lovord

"Jag tycker att han gjorde en väldigt bra presentation vid första styrelsesammanträdet. Det känns som att vi äntligen får en ordförande som fungerar. Han är väl förankrad i delar av den akademiska världen, vilket är en fördel. Sen hoppas jag att han skaffar sig lika goda erfarenheter av humaniora som av naturvetenskap och teknik."

Lennart Olausson

Dekanus på humanistiska fakulteten

"Det är förträffligt. De erfarenheter han tar med sig från näringslivet är värdefulla och att han har ett stort kontaktnät är förstås väldigt bra. Wittlöv kommer att fungera som ett ansikte utåt och kommer att sprida universitetets intentioner i samhället. Så jag har enbart positiva förväntningar."

Ann-Mari Svennerholm

Vicerektor med ansvar för jämställdhet och jämlikhet

"Jag tror att det är väldigt viktigt att vi får en ordförande med erfarenhet både från företagarvärlden och som har varit med och hanterat forskningsrådets verksamhet. Det innebär att han har förståelse för vår situation inom universitetet och vet hur vårt beroende av externa anslag ser ut. Men han känner också till företagets möjlighet att ägna sig åt forskningsfinansiering. Arne Wittlöv är en person med bred kompetens och det är väldigt positivt."

Philip Brenner

Prodekanus vid naturvetenskapliga fakulteten

"Jag har hittills bara haft en timmes samtal med honom. Mitt första intryck är positivt. Jag tror att det blir en bra styrelse med honom som ordförande."

Birgitta Skarin Frykman

Prorektor

- 1 Du har utsetts till ledamot i Göteborgs universitets styrelse. Varför, tror du?
- 2 Vad vet du egentligen om GU?
- 3 Vilken betydelse anser du att GU har i Göteborgsregionen.
- 4 Hur tycker du att GU samverkar med det omgivande samhället?
- 5 Vilka frågor ser du som särskilt angelägna att driva i styrelsen?

Elisabet Litsmark-Nordenstam

52 år. Bor i Lerum. FM från GU och MSc i management från MIT (Massachusetts Institute of Technology). VD för ALMI företagspartner.

1. Det kan vara att jag har en varierande bakgrund. Jag har arbetat med olika verksamheter, mest inom näringslivet, men också en period som personalchef på Sahlgrenska. Kanske är det kombinationen av privat och offentlig verksamhet och vanan att driva förändringsarbete inom stora organisationer. Kanske också rollen inom ALMI, där vi arbetar med stöd för små och medelstora företag och småföretagarforskning.
2. Ett allmänt intresse som medborgare. Jag följer med vad som händer, inte i detalj, men på avstånd. GU är en stor organisation, en viktig verksamhet som visar en öppenhet för att komma nära näringsliv och samhälle.
3. En oerhört stor betydelse, både som bas för utbildning och kompetensförsörjning och som bas för forskning. För Göteborg, som en plats att vara verksam i, är det viktigt att GU finns och fungerar som ett nav i staden och regionen.

4. GU är inte en stängd organisation. Det finns en klar vilja att öppna sig och samarbeta med det omgivande samhället, att bygga broar. Universitetets roll är given: att forma det framtida arbetslivet och samhällsutvecklingen, att spegla och driva utvecklingen och förändringar och som lärosäte. Då menar jag ett vidare begrepp av lärosäte, med betoning på lärande – ett livslångt lärande, och inte enbart den traditionella utbildningen.
5. Jag ser just lärandet som en viktig fråga. Som representant för näringslivet ser jag det också viktigt att skapa bryggor mellan universitetet och samhälle och näringsliv, så att utbyte och påverkan blir ömsesidig.

Azar Hedemalm

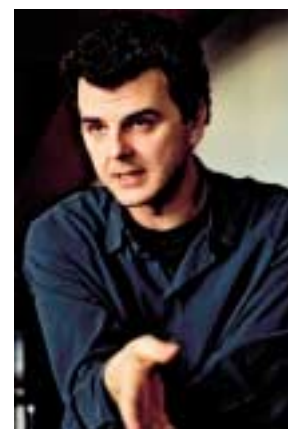
40 år. Bor i centrum. Sjuksköterskeutbildning, specialistutbildning till narkosköterska, magisterexamen i omvårdnad. Jobbar som narkosköterska på Sahlgrenska.

1. Jag kan bara gissa. Det är ju ett politiskt uppdrag för mig. Det är partiet (mp) som kandiderar. Vilka kriterier riksdag och regering har vet jag inte, men jag gissar att det beror på min utbildning.

2. Jag har läst mycket och studerat GU:s webbplats. Både specialistutbildningen och utbildningen för magisterexamen gjorde jag efter att Vårdhögskolan gått in under universitetet.

- 3 & 4. GU är det största universitetet i regionen och ska kunna ge en adekvat utbildning baserad på regionens samhälls- och näringsklimat. Universitetet bör inte vara helt i händerna på näringslivet då tappar det kvaliteten i utbildning och forskning. Det kan leda till kortsiktighet och universitetet riskerar att bara bli en produktionsapparat för att hålla budget. Detta är inte syftet med ett statligt universitet. GU ska behålla sin oberoende ställning för att kunna tillgodose samhällets långsiktiga behov av utbildning.

5. Mångfaldsfrågorna och forskningen ser jag som viktiga att driva. Forskning över huvudet, men framför allt inom vårdvetenskap. Tvärvetenskaplig forskning tycker jag också är viktig. Med mångfaldsfrågor menar jag jämlikhetsfrågor både när det gäller kön och etnisk tillhörighet. Att arbeta för en handlingsplan där man möjliggör för ett integrerat universitet. Ett universitet där alla samhällsmedborgare är representerade både bland studenter, lärare och andra personalgrupper ser jag fram emot.

Jasenko Selimovic

32 år. Bor i Göteborg. 5 års utbildning vid Akademin för gestaltande konst i Sarajevo, dessutom DI i Stockholm. Regissör och konstnärlig ledare vid Stadsteatern.

1. Det vet jag inte. Det är inte för mig att spekulera i.
2. En hel del. Jag börjar sätta mig in i det. Jag pratar med folk, läser vad som skrivs om universitetet och universitetets skrifter och broschyrer.
3. Jag skulle vilja ställa en annan fråga. Måste universitetets betydelse mätas i betydelse för regionen? Förvisso är det viktigt för regionen att en institution av den kalibern finns, men universitetet måste ha sitt eget existensberättigande. Och då kan det ha en kraft att belysa inte bara i regionen utan hela Sverige och ut i Europa.
4. Det är viktigt att inte bara samverka med näringslivet. Man måste utvidga och utveckla samarbetet med de konstnärliga och andra institutioner i Göteborg för att förebygga en ensidig utveckling.
5. Först måste jag avsluta insamlingen av information om vilka problem som finns. Det håller jag på med nu. Det är en komplex bild som jag måste få grepp om för att kunna driva de frågor som behöver drivas.

Sitter kvar i styrelsen

Ulf Gustavsson, 65 år
VD i Teknikbrosstiftelsen i Göteborg
Utbildning: civilingenjör
Bor i Mölnlycke
Antal år i styrelsen: suppleant i styrelsen 88-94, ledamot: 98-2000

Bengt Odlöw, 60 år
Kommunalråd i Mölndal
Utbildning: Statlig förvaltningsutbildning
Bor i Mölndal
Antal år i styrelsen: 18

Per Sörbom, 60 år
Kulturråd
Docent i idé- och lärdomshistoria
Bor i London och Sala
Antal år i styrelsen: 3

Gunnar Westerling, 47 år
Studeförbudsman på ABF i Göteborg
Utbildning: samhällsvetenskapliga ämnen
Bor i Eriksbo, Angered
Antal år i styrelsen: 3

Profilen

Namn: Lars Lilliestam

Titel: Universitetslektor och studierektor på musikvetenskapliga institutionen.

Familj: Fru och tre barn, 20, 16 och 12 år gamla. Bor i radhus i Källtorp. "Familjen går före allt".

Läser: Mycket facklitteratur, men även skönlitteratur. "Deckare typ Åke Edwardson är kul. Jag är ledig när jag läser utan en penna i handen".

Lyssnar på: Det mesta. Dylan, The Band, Beatles, Eldkvarn, Arvo Pärt och Miles Davis är några favoriter. Gillar också blues och tidig 1900-tals konstmusik som Stravinskij, Bartok och Debussy.

Ser på: Senast *Oh brother where art thou*, "en mycket bra film".

Spelar: Fortfarande gitarr och skulle gärna vara med i ett band igen om han bara hann med.

Citat: Ronny Ambjörnssons "Har man fått möjligheten att studera på skattebetalarnas medel, då är det ens plikt att ge tillbaka på något sätt." är en ledstjärna.

Folkbildare i musik

Text: Lars Nicklason Bild: Hillevi Nagel

Efter att ha varit verksam som lärare och forskare i över tjugo år har han blivit mer och mer fundersam över humanioras roll.

Vem är den forskningen till för? Varför är klyftorna mellan den och "vanligt folk" så stora? Vems verklighet skildras?

För Lars Lilliestam är folkbildning ett honnörsord. ▶

Lars Lilliestam bär på en vision om musiken i människornas liv, ett projekt som går ut på undersöka hur människor använder musik i sina dagliga liv.

► – Ventilen du ser där uppe under taket fanns inte när jag flyttade in här. Det var dålig luft, vilket påpekades, säger Lars Lilliestam när vi sitter i hans rum i musikvetarhuset på Lyckans väg 2.

Så en dag kom två hantverkare upp till hans rum. Den ene i 30-årsåldern, den andre runt 50. Medan Lilliestam höll på med sitt vid skrivbordet började de installera ventilen.

– Sen tog de rast och satte sig i uppehållsrummet där nere. Jag skulle ut någonstans och var på väg förbi när de sa någonting till mig...

Och så började de prata. Först lite "småttjöt", men efter ett tag kom frågorna: "Vad gör ni här i egentligen? Sysslar ni bara med klassisk musik och orglar och sånt eller?"

"Nej, jag håller inte alls på med orgelforskning. Jag forskar om rock- och populärmusik", förklarade Lilliestam.

"Jasså, vad gör du då?"

"Tja, just nu håller jag på och skriver om svensk rockmusik. Ulf Lundell, Eva Dahlgren, Eldkvarn..."

"Åh fan. Kan man göra det? Vad skriver du då?"

Lilliestam berättade om textinnehåll, om hur han till exempel jämförde dansbandstexter med texter av Lundell. Förklarade hur fullkomligt olika de skildrar kärlek mellan man och kvinna och vad det berodde på.

– De blev dödsfascinerade och vi satt länge och snackade om detta. När vi skildes åt tänkte jag: "Okej, det jag gör berör dem också", säger Lars Lilliestam.

IBLAND HÖR HAN kolleger säga: "Det vi sysslar med är lyx." Lars Lilliestam ställer inte upp på det. Visst, viss typ av humanistisk forskning framstår som lyx i bemärkelsen att den inte är livsnödvändig, men bra humanistisk forskning ÄR just det.

– Humaniora handlar om hur människor tänker och talar, orienterar sig i tillvaron, kommunicerar... Om att få svar på en massa grundläggande frågor som människor på alla möjliga nivåer i samhället borde ha nytta av.

Så han skriver inte för sig själv. Inte för sina kolleger. Jo, för dem också, men främst för allmänheten. Tycker det är en självklarhet att det han forskar om skall komma till användning, att det skall hjälpa människor att reflektera över sin situation, få dem att upptäcka saker om sig själva, världen eller vad som helst.

– Det kan man tycka är stora ord. Men varför inte ta till dem? Du när kanske inte dit, men siktar du inte högt kommer du ingenstans, säger Lars Lilliestam.

FOLKBILDNING ÄR ETT gammalt fint ord som knappast används längre. Tanken att föra ut kunskapen till folket. Det finns

några som lyckas bra med det – Sven-Eric Liedman, Orvar Lövgren och Ronny Ambjörnsson är några Lars Lilliestam nämner. Men det finns också många som inte lyckas alls, eller som kanske inte ens bryr sig.

Själv försöker alltid Lars Lilliestam vara med när det är dags för Humanistdagarna och Humanistdagboken. Det är ett sätt att försöka nå en annan publik. Hans inslag i höstas, "Humaniora – långt ifrån verkligheten eller nära?", behandlade just problemen kring klyftorna mellan akademikers och icke-akademikers, så kallat "vanligt folks", verkligheter.

HAN UTGICK FRÅN sitt eget ämne, där ett grundläggande mönster är att de typer av musik som har störst publik ägnats minst forskning och vice versa. Lilliestam hävdade också att humanister, vare sig man ägnar sig åt musik, litteratur, film, bildkonst eller annat, är duktiga på att beskriva och analysera olika typer av material som de hör, läser och ser, men dåliga på att förstå hur musiken, böckerna, filmerna etc används av människor och vilken betydelse de har i människors liv.

Responsen på inlägget var i stort sett lika med noll. Typiskt, menar Lilliestam.

– Debatten inom humaniora är ju inte särskilt omfattande. Möjligtvis finns den i korridorerna, men det offentliga samtalet, i form av debattartiklar och annat, finns nästan inte.

Varför är det så?

– Universitetet är en trög skuta där man har sina revir. Det är väl inpinkat till höger och vänster. Mellan ämnen och fakulteter.

Man känner inte varandra, kanske inte är intresserade av vad som händer på andra håll. Är du riktigt extrem så intresserar du dig inte ens för vad dina närmaste kollegor gör utan kör ditt eget rejs, säger Lars Lilliestam och fortsätter:

– Många av problemen som behöver belysas och forskas omkring i dag klarar man inte om inte forskare med olika kunskaper jobbar tillsammans, alltså det som populärt brukar kallas tvär- eller mångvetenskap. Men traditionen av solorejs och andra strukturer arbetar mot detta.

SJÄLV HAR Lars Lilliestam just skrivit "En dödsmetall-hardcore-hårdrocksgrej... det är jättesvårt att förklara" – slutrapporten från projektet Gymnasisters språk- och musikvärldar. Initiativet till projektet togs 1997 på institutionen för svenska språket där man ville analysera gymnasisters språk, argumentations- och samtalsteknik. Eftersom musik är ett stort intresse för ungdomar och ofta används som identitetsverktyg tyckte man det var ett lämpligt ämne att samtala kring. Kontakt togs med musikvetenskapen och projektet formades till ett samarbete mellan de båda institutionerna. Resultatet visar bland annat att ungdomar är väl insatta i musikkulturens dominerande värderingar och präglade av samma idéer som vuxenvärldens förståsigpåare.

– Det är åt det hållet jag vill jobba nu. Med receptionsforskning. Börjar man rota mer i den änden så tror jag forskningsbehoven kommer att förändras, vilket även kommer att få betydelse för verk- och personcentrerad forskning.

Så därför bär han nu på en vision om

”Musiken i människors liv”, ett jätteprojekt vars syfte är att undersöka i detalj hur människor använder musik i sina dagliga liv. Tanken är att hela spektret av olika förhållningssätt skall belysas. Unga och gamla, arbetare och akademiker, starkt musikintresserade och de som är totalt ointresserade – alla typer av människor skall komma till tals.

HAN SJÄLV, någon senior forskare till från institutionen och ett par doktorander som skriver avhandlingar kring projektet, ser han som en tänkbar kärntrupp som äskar pengar för projektet hos lämpliga instanser om ett par år. Men också C- och D-studenter kommer att engageras för att göra del- och pilotstudier.

– När jag läste för Janne Ling, före detta professorn i musikvetenskap, på 70-talet kändes det som om vi studerade människan genom att studera musiken. Genom att undersöka hur människor använder sig av den så förstår man mer av människan som helhet. Den attityden känns fortfarande bra, säger Lars Lilliestam.

I SVENSKA musikvetenskapskretsar talar man ibland om ”Göteborgsskolan”, eller ”sociologerna i Göteborg” när man syftar på Göteborgsinstitutionens inriktning.

Sociologer? Nja, Lars Lilliestam gillar inte det ordet, säger hellre att han har ett kulturanalytiskt perspektiv i sin forskning.

– Jag har lite svårt för det här när musikanalys blir nån slags abstrakt matematik. Bara för att du har tagit ut ackorden och skrivit ner melodin så har du inte gjort en analys. Du har möjligtvis gjort en beskrivning av någonting, säger Lars Lilliestam och fortsätter:

– För oss som arbetar här är det självklara tankar, men det verkar inte vara så på andra ställen eftersom man pratar om Göteborgsskolan. Det tycker jag är konstigt.

Göteborgsskolan kanske bryter den tänkta banan. Precis som Lars Lilliestam gjort i livet. Han föddes i Gamlestan för 49 år sedan i en typisk arbetarsläkt där ingen förut hade högre utbildning. Varför det blev just han som vek av, som socialiserades ”fel”, vet han inte. Egentligen skulle han ju blivit svetsare eller något i den stilen. Kanske var det för att hans föräldrar uppmuntrade honom att studera? Det är ju en sak, funderar han, som många klassresenärer brukar ha gemensamt.

– Hemma fanns en slags insikt om det goda i utbildning. Men jag valde förstas ekonomisk linje på gymnasiet. Det var nyttigt på något sätt, man kunde se vad det praktiskt ledde till. Men att läsa ett humanistiskt ämne... vad blir du på det? Typiskt arbetarresonemang.

Efter gymnasiet blev det journalistutbildning 1971-1973. Samtidigt spelade han i ett band. En dag sa en av killarna i bandet som läste musikvetenskap: ”Skall inte du hänga med?”

Det blev 60 poäng musikvetenskap på

raken för Lilliestam som inspirerades av Jan Lings öppna och tillåtande attityd. Bland kurskamraterna fanns notläsningsfantomer och pianister med en gedigen kunskap om romantikens symfonier från Schumann till Mahler. Där låg Lilliestam i lä... men han hade djupa kunskaper om Dylan och hans stilperioder.

– **MITT SPECIALARBETE** PÅ gymnasiet handlade om Dylan och Woody Guthrie. Det är rätt kul när man ser det i dag, skrattar Lars Lilliestam.

Jo, det går en röd tråd genom Lars Lilliestams forskning. Åtminstone sedan C-uppsatsen om Samla Mammans Manna till boken om svensk rock som kom för ett par år sedan och till receptionstudierna nu. På vägen har han bland annat gjort en bok om gehörsmusik och så förstas doktorsavhandlingen, den som gav honom epitetet ”Hound dog-doktorn”.

– Det är vad folk kommer ihåg, men egentligen handlade det inte alls om låten Hound dog. Den användes bara som åskådningsexempel i en kulturteoretisk analys om vad som händer när man flyttar ett musikspråk från en kultur till en annan. Från en bar i Houston till stadshotellet i Skara.

På 70-talet var han proggare, arbetade som journalist på Musikens makt, spelade

Lars Lilliestam blir ofta beskylld för att skriva för ytligt och för populärt, men det är något han är stolt över.

i flera band och rörde sig i kretsarna kring skivbolaget Nacksving.

– Det var som att bli frälst på något sätt. Jag tror inte skillnaden är så stor mellan att ta ställning för en radikalpolitisk åsikt och att bli frälst. Man får världen förklarad för sig och man får sina trossatser att följa.

Det var en viktig tid. Bra frågor ställdes – frågor som han saknar i dag, men samtidigt var också proggen väldigt yttlig med konstiga ställningstaganden som baserades på märkliga ideologiska slutsatser. Många av nidsbilderna i filmen Tillsammans är dessvärre sanna, menar Lars Lilliestam.

– Kring 1975 kände jag mer och mer att ”äh vad trångt här är”. Lyssnade man på Miles Davis på redaktionen kom genast någon ärkeproggare och skrek ”Stäng av den där skiten!” Och så la man på nät skumt proggband, skrattar Lars Lilliestam.

HAN HOPPADE AV. Men ränderna går inte ur. Det är klart han är en vänstermänniska, men engagerad i något parti har han aldrig varit. Har svårt att anpassa sig till kollektiva trosbekännelser. Kanske är också det typiskt för en klassresenär? Känslan av utanförskap finns alltid inom en någonstans.

– Jag känner mig rätt hemma i universitetsvärlden. Man vänjer sig, anpassar sig, lär sig. Men visst händer det saker som gör att man reagerar och känner att det här är inte min värld, det här känns främmande och märkligt.

SAMTIDIGT SÅ PRATAS det ofta om att klassamhället är på väg att suddas ut, att klasstillhörigheten inte längre har någon betydelse på universitetet. Sjänt snack får Lars Lilliestam att tänka till.

– Det är ju kvalificerat struntprat. Säger man det är man en struts som har huvudet i sanden.

Nej, snedrekryteringen till universitetet ser han som ett allvarligt problem. Att merparten kommer från akademikerhem

begränsar tänkesätten i forskning och undervisning.

– Det är viktigt att få in folk utan akademisk träning eller skolning. Det handlar om rikedom och mångfald. Vad universitetet ofta saknar är faktiskt ett majoritetsperspektiv.

Majoritetens perspektiv. ”Vanligt folks”. Hur många forskare eller doktorander har inte blivit bemötta med ett syrligt ”Och det betalar jag skatt för” när man försökt förklara betydelsen av det man håller på med.

Lars Lilliestam menar att man som forskare har ett ansvar. Att man innan

man påbörjar ett projekt frågar sig själv: ”Vad ska det här vara bra för? Vem kan använda detta? Vem är intresserad?”

– En del studier inom humaniora framstår faktiskt som ganska snäva och världsfrånvända. Fast i och för sig kan det bakom det tillsynes mest obskyra dölja sig dynamit.

Men ofta gör det inte det, vilket Lilliestam ofta påpekar och efterlyser lite samhällsanknytning. Repliken kommer omedelbart: ”Jaha, du är en sån där populistisk djäkel som bara skall skriva om det stora och breda och allt skall bara handla om populärkultur.”

Nej, riktigt så är det inte, men han är en av dem som förespråkar vad som brukar kallas ett ”populärt språk” på universitetet, vilket sällan för något gott med sig. Tvärtom. Han blir ofta beskylld för att skriva för ytligt och för flytande.

– För mig är det lovord. Det betyder ju att folk begriper vad jag skriver. Om du skall föra ut någonting måste du förmedla det på bästa sätt och skriva så väl du kan. Men det betyder inte att läsaren okritiskt skall hålla i sig någonting. Att ta till sig någon annans tankar måste vara ett jobb, annars blir det indoktrinering. Man kan ställa krav på läsaren utan att göra det extremt krångligt.

MEN ALLT HAR sin tid. Det är inte lätt att ta till sig nya saker. Det vet Lars Lilliestam. Han försöker själv hänga med i den nya musiken, köper mycket skivor, men får allt svårare att förstå den fullt ut.

– Folk i min ålder bryr sig inte längre, men jag måste ju. Det är mitt jobb att vara uppdaterad på så mycket som möjligt. Och även om jag inte begriper allt så får jag ett annat perspektiv. Man ser likheterna mellan olika musikfält som den som är specialiserad inte ser.

Men alla har sin hemmaplan, tror Lars Lilliestam. Ett ställe där man är trygg, ett ställe som är en del av en själv. Det behöver inte vara musik, men för Lars Lilliestam är det så.

– Dylan har jag alltid med mig. Mitt hjärta tillhör den stilen. Men nostalgi har jag fruktansvärt svårt för. Band som återförenas och rapar upp sina hits. När Dylan ger konsert nu för tiden är det ju en gissningslek. Det kommer ett intro och man har inte en aning om vad det är för låt. Materialet lever, förändrar sig.

Det gör också världen. Och förhoppningsvis även universitetet.

– Det brinner därute. Vi har haft en enorm samhällsomvandling under 90-talet och folk är vilsna, folk är stressade och deras världsbilder rämnar och det är kris till höger och vänster. Vi kan inte som humanister sitta här och titta på och skriva om samma saker som man gjorde på 50- 60- och 70-talen. Vi måste ju ut i verkligheten och undersöka vad som pågår!

Fem grannlandskanaler inom GU

NORDISK TV-BEVAKNING. Nu är det möjligt att se våra grannländers kanaler på universitetets kabel-tv-nät. Utbudet har utökats med fem kanaler. Det är norska NRK1 och NRK2, danska DR1 och DR2 samt finska FTV, som är en specialkanal med blandat innehåll från YLE1 och YLE2.

Du kan även följa Europeiska unionens nyhetstjänster, EbS, på GU:s kabelnät. Nästan allt är oredigerat material och på originalspråk men sändningarna ger onekligen mycket information om vad som är på gång inom unionen.

Det har tagit Universitets-tv cirka två år att få komplettera med nordiska kanaler. Tillståndsgivaren ger GU rätt till sändningarna utan kostnad tills beslut har fattats om eventuell ersättning.

Mer information om inställning av programmens kanaler och förteckning över de fastigheter som ingår i nätet, finns på webbadress: <http://www.gu.se/UniversitetsTV>.

Nytt från upphandlingsenheten

NYA RAMAVTAL har tecknats med resebyråerna Hansen & Partners samt Nyman & Schultz. Avtalen gäller från och med februari 2001. I förnyad upphandling för betalkort har American Express, Eurocard och FöreningsSparbanken, samtliga tidigare leverantörer, fått nytt förtroende.

TRANSPORTGRUPPEN har upphandlat ramavtal för hyrfordon med Europcar, Hertz och Statoil samt för taxi med Taxi Göteborg och Taxi Kurir.

RAMAVTAL för datamateriel har tecknats med Corporate Express, Olsonic och Wettergrens. Förnyad upphandling av ramavtal för accidenstryck har givit ramavtal med TG Skrivab och Multitryck.

NYHETER

Lättare att administrera kurser

– Med nuvarande personalresurser skulle jag aldrig ha klarat mig utan det här systemet!

Kari Wahll, prefekt på institutionen för informatik, är entusiastisk över GU:s nya kursadministrativa system, "Kursportalen".

SÅ ÄR HON också något av en inspiratör i den projektgrupp på GU som arbetar med att utveckla och introducera Kursportalen till andra delar av universitetet.

Kursportalen har sitt ursprung i det webbaserade interaktiva system som startade på Handelshögskolan för några år sedan. Som namnet antyder är det ett system för att publicera och hantera kursrelaterad information med hjälp av Internet. På Handelshögskolan är systemet numera i full drift.

– **PROJEKTET HAR BLIVIT** oerhört uppskattat här på Handels, säger Kari Wahll. Alla institutioner använder sig av det och jag tror ingen skulle vilja vara utan det.

Kursportalen innebär att varje kurs får en kursanslagstavla där studenter på ett enkelt sätt kan kommunicera med såväl lärare, institutioner som med andra studenter på kursen. I systemet ingår en del där lärare och administrativ personal kan publicera aktuell kursinformation till sina studenter. Det finns också möjlighet att lägga ut schema, kursplan och övrigt kursmaterial. Dessutom ingår funktioner för e-postlista och diskussionsforum, seminariebokning, tentamensanmälan, kursutvärdering och lokalbokning.

– Detta underlättar den vardagliga kommunikationen mellan alla dem som är delaktiga i en kurs, berättar Kari Wahll. Det är ett gyllene tillfälle för dem som faktiskt vill förbättra dialogen med sina studenter.

Kari Wahll menar att det är ett bättre och snabbare sätt att få ut information om kursen och studenterna måste inte vara på institutionen för att hålla sig à jour.

Kursutvärderingarna går också mycket smidigare. Effekten är en förenkling av de administrativa sysslor förknippade med studentadministration som utförs på institutionerna.

– Istället för att stå och kopiera scheman kan man ju ägna sig åt mer kvalificerade arbetsuppgifter, säger Kari Wahll

Hon påpekar dock att det samtidigt krävs en aktiv insats i ett system som Kursportalen. Studenterna efterfrågar aktuell information, en interaktivitet från lärare och kursdeltagare samt att systemet hela tiden underhålls och vidareutvecklas med verksamheten.

KURSPORTALEN ÄR i dag ett projekt som omfattar hela GU. Avdelningen för IT vid gemensamma förvaltningen har efter beslut av rektor, tilldelats ansvaret för införandet och fortsatt drift. För att vidareutveckla och anpassa systemet efter fakulteternas behov och önskemål har avdelningen för IT även tillsatt en styrgrupp bestående av en representant från varje fakultet. Denna styrgrupp har till uppgift att hjälpa institutioner igång med systemet, samt att samla in åsikter från användarna och besluta om hur Kursportalen skall utvecklas i framtiden.

ETT FLERTAL INSTITUTIONER deltar redan i ett pilot- och utvärderingsprojekt och avsikten är att en reviderad upplaga av Kursportalen skall komma ut i september 2001.

Projektet har som mål att alla institutioner på GU skall ha möjlighet att använda systemet från januari 2002. Tanken är även att Kursportalen efterhand skall integreras med andra kursrelaterade system som Ladok och Kurskatalogen.

Om du vill veta mer om Kursportalen, lämna dina synpunkter eller är intresserad av att delta i pilotprojektet, finns mer information på webbadressen: <http://kurser.gu.se>

Johanna Gustavsson
IT-skribent/avdelningen för IT

Pedagogens flytt försenas

BILDMONTAGE: NYREN ARKITEKTKONTOR

INFLYTTNINGSTID för "Nya Pedagogen" blir försenad med ett halvår. Det står klart sedan universitetets styrelse fattat beslut om att inte gå in med ett riskkapital om 25 miljoner kronor till fastighetsägaren HIGAB för att kunna flytta in redan i januari 2004. Nu kan inte projekteringsarbetet i full omfattning börja förrän alla tillstånd är klara.

– Jag ansåg det orimligt att gå in med ett riskkapital om flytten – mot all förmodan – skulle gå om intet. Men det hade också varit att utmana opinionen om GU hade framstått så tvärsäkert att man med politikernas hjälp skulle köra över alla opinioner, säger prorektor Martin Fritz som presenterade förslaget.

HIGAB har beräknat projekteringskostnaderna till 45-50 miljoner. Dess styrelse vill

inte ensamt stå för detta risktagande utan uttryckte en önskan om att dela beloppet med GU för att kunna flytta in i januari 2004. Men den risken vill inte GU ta.

– Innerst inne är jag övertygad om att det blir av – men man skall aldrig säga aldrig. Det kan hända att man gör några utomordentligt intressanta arkeologiska fynd som stjälp projektet.

Dessutom poängterar Martin Fritz att det inte är någon större nackdel med inflyttning inför höstterminen. Tillsvidare får HIGAB bära huvuddelen av kostnaderna. Kontraktet med Akademiska hus i Mölndal förlängs med ett år i taget.

Allan Eriksson

GU kartlägger studenternas framtidsplaner

Vad tycker studenterna vid GU om sin utbildning? Hur mår de? Vad har de för planer inför framtiden? Dessa och liknande frågor ska treårsprojektet STUG reda ut, ett projekt som ligger centralt vid GU och vars syfte är att utvärdera utbildningen.

PROJEKTLEDARE ÄR Gudrun Balke. Hon menar att det är viktigt att universitetet intresserar sig för studenterna, varifrån de kommer och vad de tycker om utbildningen för att universitetet ska kunna utvecklas på bästa sätt.

– Studentkullarna minskar och konkurrensen mellan högskolorna ökar. Därför måste vi måna om de studenter vi har och dessutom locka hit nya, säger Gudrun Balke.

Projektet är också en väg för universitetet att öka studentinflytandet genom att ge studenterna möjlighet att komma till tals, via exempelvis intervjuer eller enkäter.

EN REFERENSGRUPP för STUG-projektet – studerande vid Göteborgs universitet – har tillsatts. Här möts studenter, lärare, forskare och annan personal för att diskutera projektets innehåll, uppläggning, genomförande och resultat. Resultaten kommer också att diskuteras och tolkas tillsammans med berörda fakulteter och institutioner.

– Den första delstudien i STUG riktas mot studenter på nybörjarprogrammen vid GU. Eftersom vi vill få en helhetsbild har vi valt att vända oss till samtliga studerande vid dessa programutbildningar. Denna första STUG-undersökning kommer att bestå av en enkät som skickas hem till studenterna i mitten av mars. Innan dess har frågorna prövats och diskuterats av bland annat studentkåren.

Andra delstudier kommer att riktas mot andra studerandegrupper och ta reda på vad studenter vid exempelvis fristående kurser och också de som hoppat av sin utbildning tycker om universitetet och dess utbildning.

STUDENTERNA GARANTERAS fullständig anonymitet och man ska inte bakvägen kunna lista ut vem som sagt vad. Det är också viktigt att enskilda lärare och studenternas uppfattningar om dem inte skall kunna spåras i redovisningarna.

– Resultatet av den första studien kommer att redovisas inom cirka ett år. STUG-projektet ska leda till konstruktiva åtgärder och diskussioner om vad som är bra och vad som bör utvecklas, inte till kritik mot dem som kanske skött sig mindre bra.

Eva Lundgren

2 miljoner till rekrytering

INTRESSET FÖR ATT utbilda sig till lärare inom matematik, naturvetenskap och teknik har minskat. Nu satsar regeringen 9,9 miljoner kronor på rekryteringsinsatser för att öka intresset för utbildningarna. GU tilldelas drygt två miljoner av medlen.

– Det är fem högskolor som arbetar tillsammans. Vi har ingått i ett nätverk som haft ett samarbete redan tidigare och som vi nu bygger vidare på, säger Brittmarie Samanni, utbildningsledare och den som samordnar projektet för GU:s del.

Utgångspunkten är SÄL-projektet (särskild lärarutbildning) där man samverkar med ett 40-tal kommuner och där nya studerandegrupper har rekryterats.

– Här har vi kunnat rekrytera studerande från glesbygd, vi har fått fler manliga studerande och studerande med

utländsk bakgrund. Utbildningen äger rum på distans.

Förutom GU ingår universiteten i Umeå, som är ny medlem i gruppen, och Karlstad samt Lärarhögskolan i Stockholm och Malmö högskola i nätverket. GU ansvarar för samordningen av projekten och framtida erfarenheter. Erfarenheter som görs på de fem lärosätena skall kunna användas för information till andra högskolor.

Under två dagar i mitten januari hade gruppen det första mötet. Nu ska man resonera vidare hemma och arbetet kommer successivt att ta form.

Brittmarie Samanni påpekar vikten av samverkan när det gäller just rekryteringsinsatserna i anslutning till projektet.

– Det är fördelaktigt att sitta ihop. Det blir fler bitar som man kan använda eftersom vi får idéer och lär av varandra. Det blir också mer effektivt och ger mer resurser.

Ericsson vill satsa på IT-högskolan

ERICSSON ÄR INTRESSERAT av IT-högskolan på Lindholmen. Diskussioner pågår om att Ericsson eventuellt ska satsa på att bygga upp två hela forskningsområden där.

– Vi har inte sökt pengarna utan Ericsson har kommit till oss för att erbjuda någon form av sponsring, säger en mycket belåten Sven Lindqvist, ordförande i styrgruppen för IT-högskolan. Om det blir som vi hoppas innebär Ericssons satsning väldigt mycket – två hela forskningsområden, ett riktat mot Internetjänster och ett mot teknikhåll, där vi kommer att få medel för hela forskningsmiljöer. Det innebär i så fall två professurer samt forskarassistenter och doktorander.

Något avtal är ännu inte undertecknat, diskussioner pågår. Men det är just den här typen av satsningar från externa intressenter som IT-högskolan behöver, enligt Sven Lindqvist.

– Om Ericsson genomför satsningen kan det inspirera

andra företag till efterföljd. Därför har vi också planer på att starta en stiftelse för externa pengar.

– Att GU och Chalmers samarbetar med företagen är mycket bra, inte minst för att få fram en användarvänlig teknik, menar Bernt Rönnäng, rektor för Chalmers Lindholmen. Det blir allt vanligare med laboratorium ute i samhället och på företagen och ett samspel mellan olika parter är enbart positivt för oss.

Fakta / Nya IT-utbildningar

I höst startar fyra-sex påbyggnadsutbildningar om 60 poäng på magisternivå, varje inriktning har 30 platser. Samtliga kurser är tvärvetenskapliga och bygger på samarbete mellan GU och Chalmers.

Raritetskammare planeras

UB behöver en lokal med kontrollerad luftfuktighet och temperatur där värdefulla handskrifter och sällsynta böcker ska förvaras och skyddas för framtiden. Universitetet har avsatt två miljoner kronor, en utredning har nu påbörjats och det är sannolikt att den så kallade raritetskammaren kan byggas omkring år 2002.

Göteborgs UB har cirka 1 000 hyllmeter handskrifter och 1500 hyllmeter rara böcker – en kulturhistorisk guldgruva. Här finns bland annat personliga papper från omkring 400 personer, till exempel August Strindberg, Karin Boye, Evert Taube och Birger Sjöberg.

Två nya chefer

Mats G. Lindquist har utsetts till chef för Ekonomiska biblioteket. Han kommer närmast från en tjänst som chef för UB2 i Lund – den del av Lunds UB som är huvudbibliotek för naturvetenskap, teknik och medicin. Mats G. Lindquist har bland annat varit t f professor vid Åbo akademi i ämnet biblioteksvetenskap. Göran Bergh är ny chef för Botanik- och miljöbiblioteket. Han har tidigare varit bibliotekschef i Varberg i åtta år och dessförinnan bibliotekarie inom stadsbiblioteken i Göteborg, bibliotekarie i Kungsbacka samt kultursekreterare.

Annica Olofsson

Tidskriften Science – åtkomlig för alla inom GU

Nu kan du läsa Science på nätet samma dag som den ges ut!

Den elektroniska versionen, Science Online, fungerar också som en databas där du kan söka efter författare, ord i titeln eller efter en viss volym eller ett särskilt häfte av Science. Det är också möjligt att skicka elektroniska kommentarer till införda artiklar via "debatt". Science finns i elektronisk version (=fulltext) från oktober 1995.

Nyhetsjätten Science Now uppdateras dagligen och den får vi tillgång till via direktadressen:

<http://sciencenow.sciencemag.org/>

Du hittar Science online och Science Now via Digitala bibliotekets tidskriftslista <http://www.ub.gu.se/Gdig/>

Direktadressen till tidskriften är <http://www.sciencemag.org/>

Begränsad nedladdning av material för personligt, icke kommersiellt bruk är tillåtet.

Vill du få ett e-postmeddelande när ett nytt nummer av Science lagts ut? Beställ då s k "E-mail Alerts". Instruktioner hittar du under rubriken "Services" på tidskriftens första sida.

Birgitta Stewinger

NÅGRA VETENSKAPLIGA upptäckter har på ett avgörande sätt förändrat människans självbild. Efter Darwin är människan inte på samma sätt skapelsens krona och efter Freud är vi inte längre herrar över vårt eget medvetande. I vetenskapsjournalisten Tord Ajankis bok *Människan, Gud och vetenskapen* behandlas förutom Darwin och Freud bland andra Gregor Mendel och DNA-spiralens upptäckare Francis Crick och James D Watson.

Särskilt intressant förefaller mig kapitlet om behaviorismen vara. Grundaren John B Watson hade genom experiment med råttor kommit fram till att dessa kunde betingas genom ett enkelt system med belöningar och straff. Han var övertygad om att samma system fungerade på människor. Människan var vid födseln ett oskrivet blad. Watson förklarade:

”Ge mig ett dussin friska ungar och låt mig uppfostra dem enligt mina metoder. Jag garanterar att jag kan få vem som helst av dem att bli den sort jag väljer: läkare, advokat, konstnär, direktör, tiggare eller tjuv. Talang, förmåga, häg, kallelse eller ursprung spelar ingen som helst roll.”

Behaviorismen låg rätt i tiden och fick stor betydelse för det amerikanska samhället. Det gäller naturligtvis synen på barnuppfostran. Men Watson arbetade också en tid som reklamguru och genom sina kunskaper om människans manipulerbarhet kunde han arbeta fram metoder som fortfarande används. Till exempel insåg han att det var smart att placera dagligvarorna långt in i butiken medan snask och tidningar placerades vid kassan.

Ajanki konstaterar att Watsons teorier var grundvalen för den sociala ingenjörskonsten, inte minst i det svenska folkhemmet. Mer blir inte sagt om detta. Det är annars ett ämne som borde utforskas. Makarna Myrdal använde konsekvent ordet ”människomaterial”. Det är inte svårt att se likheter mellan Watson och Alva Myrdals syn på barnuppfostran, inte minst i deras djupa misstro mot föräldrarna. I sin bok *Vetenskap och politik i nationalekonomin* skriver Gunnar Myrdal: ”Modern barnpsykologi lutar ju alltmer åt den uppfattningen, att man – inom praktiskt relevanta gränser – vad gäller åsikter och livsinställningar över huvud taget kan göra nästan vad som helst med ett barn genom ändamålsenliga pedagogiska metoder.”

Ajanki är starkt intresserad av det samhälleliga bruket och missbruket av upptäckterna. Han konstaterar att ett för starkt betonande av det genetiska arvet kan få farliga konsekvenser. Men han tillägger insiktsfullt:

”Men också en ensidig betoning på miljön kan leda till att människans natur och behov förnekas och att människan reduceras till en sprattlande marionett i samhällsbygget, att hon inte längre ses som samhällsbyggaren utan samhället ses som människoformaren.”

David Andersson

Människan, Gud & vetenskapen
Förlag:
Historiska media

Allt klart för reformerad lärarutbildning

Trots att planeringstiden varit rekordkort börjar den nya lärarutbildningen ta form. Nytt är bland annat att studenterna ges större möjligheter att fritt välja inriktning och forma sin egen profil.

LÄRARPROGRAMMET består av tre delar: allmänt utbildningsområde, inriktning och specialisering. För att strukturera de olika inriktningarna samlas de i nio kunskapsfält.

Specialiseringen kan vara såväl fördjupning som breddning. Vid GU ges studenterna möjligheter att ta 60-80 poäng i ett flertal ämnen man behöver som kvalificerad gymnasielärare. Elva olika examina blir tre som kommer att omfatta mellan 120 och 220 poäng.

Första terminen startar med det allmänna utbildningsområdet inklusive tvärvetenskapliga studier. Inför nästa år vet man inte säkert. Per-Olof Thång, dekanus vid utbildningsvetenskapliga fakulteten, betonar att man nu är inne i ett övergångsskede, och därför måste vara öppen för förändringar.

– Det ligger i sakens natur att det kommer att bli förändringar. Det är kort planeringstid och vi ser kanske att delar inte kommer att bli helt lyckade och då får man ju justera systemet. Samtidigt måste det ändå vara en hyggligt hållfast struktur man har lagt redan från början. Men att det kommer till nya kunskapsområden är helt klart.

EN SKILLNAD MOT den gamla utbildningen är att man nu öppnar hela universitetet mot lärarutbildningen. Det är på sätt och vis nästan en återgång till hur det var förr.

– Nu har vi haft väldigt tydliga och hårt sammanhållna program. Det nya är att studenten kan gå in på det allmänna området och först därefter bestämma sig för att arbeta med små barn men då också läsa till exempel naturvetenskap och biologi för att det är viktigt för barns utveckling. Man kan forma sin egen profil.

Ytterligare en viktig förändring som Per-Olof Thång pekar på är att relationer och samverkan mellan olika områden, fakulteter eller ämnesområden, inom universitetet kan fördjupas.

– Det är bra om vi kan se och utnyttja denna utomordentliga bredd och det djup vi har med många framstående personer.

DET ALLMÄNNA utbildningsområdet på totalt 60 poäng utgör kärnan i lärarutbildningen och är obligatoriskt för alla studenter. Det återkommer under hela utbildningen och här kommer teori och praktik att vävas samman.

Per-Olof Thång påpekar att samhället har förändrats oerhört under nittioalet. Han betecknar nedskärningarna inom skolan under det senaste årtiondet som dramatiska. Också problematiken i skolan har förändrats då den är en spegling av samhället.

– Jag hoppas att den nya utbildningen kommer att leda till en utveckling i kopplingen mellan olika discipliner och didaktik och pedagogik. Det är mycket viktigt.

Ylva Beckman

Stabilare demokrati i Ryssland

DET VAR EN överraskande positiv bild som förmedlades på den tvådagarskonferens om Ryssland som hölls vid GU den 7-8 december. I den avslutande paneldebatten frågade moderatorn Per Månson vad som skulle hända om Vladimir Putin plötsligt avled. Debattdeltagarna – Kristian Gerner, Disa Hästad, Leif Kihlsten, Erik Berglöf och ambassadör Sven Hirdman – var överens om att konsekvenserna för nationen inte skulle bli så dramatiska. Ryssland är inte längre beroende av en stark ledare. Demokratin och institutionerna har blivit mer stabila.

Flera deltagare framhävde också att de ekonomiska reformerna nu börjar få effekt. Hirdman underströk att Ryssland måste reformera sig själv. Att hyra in Harvard-ekonomer är ingen lösning på lång sikt.

Hästad tycktes vilja ärerädda Boris Jeltsin en smula.

FOTO: HILLEV NÄGEL

Per Månson vill skapa nätverk för fler konferenser.

På hans tid förekom inte sådana övergrepp mot journalister som vi senare sett. Hästad förklarade också, till publikens förtjusning, att en avgörande skillnad mellan Jeltsin och Putin är att den förre har en personlighet.

Kristian Gerner påpekade emellertid att vi inte får glömma Tjetjenien. Den gamla ryska antisemitismen har heller inte försvunnit. Den har varit vanligt förekommande inom kommunistpartiet som dock lyckligtvis inte längre styr Ryssland.

På konferensen möttes företrädare för forskningen, förvaltningen och näringslivet. Per Månson var i förväg osäker på om de överhuvudtaget skulle kunna tala med varandra. Men han menar att konferensen blev en stor framgång. Organisationen fungerade bra och deltagarna var nöjda.

Månson understryker värdet av sådana möten. De företagare som vill etablera sig i Ryssland behöver djupare kunskap om traditioner och kultur. Och forskare har stor glädje av att träffa personer med konkret erfarenhet av de ryska förhållandena. Inte minst kan de informella mötena få betydelse.

Konferensen var viktig för näringslivet men var också en stor händelse för GU. Månson hoppas därför att man skall kunna få resurser för att bygga upp nätverk av intresserade och kunna arrangera liknande seminarier också i framtiden. Men hittills har han inte hört något från universitetsledningen som tyder på att de uppskattar evenemanget och vill se en fortsättning.

David Andersson

Attac förankras bland forskare

Hans Abrahamsson, som sitter i Attac Sveriges styrelse, vill skapa ett vetenskapligt nätverk för solidaritetsfrågor.

FOTO: STEFAN SAMUELSSON

Hur gör vi globaliseringen mer global och samtidigt mer rättvis? Hur ska vi förhålla oss till världen så att alla får ett anständigt liv? Vilken väg ska Sverige gå i EU? Dessa frågor ställer Hans Abrahamsson och många av hans studenter vid institutionen för freds- och utvecklingsforskning.

Deras svar heter Attac.

ATTAC HAR BARA funnits i knappt tre år men har redan spridits över hela världen. Nyligen bildades Attac Sverige i Stockholm. Snart är det Göteborgs universitets tur. Det gäller både en organisation för samtliga verksamma vid GU och ett nätverk för forskare.

– Attac är inget politiskt parti, ingen ideologi utan ett förhållningssätt till orättvisorna i världen. Det finns inga fasta strukturer och organisationen är så platt en organisation bara kan vara.

Så säger José-Maria Acuna, forskarstuderande vid institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori och kontaktperson för Attac vid GU som just håller på att bildas.

– Intresset är stort både bland lärare, personal och studenter och jag tror att arbetsgemenskapen kan hjälpa till att engagera människor i de här frågorna.

ATTAC HAR BESKYLLETS för allt från reaktionär nationalism till vänsterextremism.

– Jag förstår inte hur man kan anklaga oss för nationalism när det är orättvisor och fattigdom vi vill bekämpa. Och att påstå att vi är vänsterextremister känns lika konstigt, det är väl inte bara människor till vänster som vill minska klyftorna i världen? Men självklart kan vi inte alltid hindra att vissa grupper utnyttjar Attac för sina egna intressen.

Universitetslektor Hans Abrahamsson vid institutionen för freds- och utvecklingsforskning sitter med i den gemensamma arbetsgruppen för Attac i Sverige. När han håller föreläsningar kring den globala utvecklingen är salen fullsatt. Studenter kommer fram och frågar om inte deras föräldrar, vänner och bekanta också får vara med. Och den skrift som Hans Abrahamsson gjort som en sorts

introduktion till Attac "Det gyllene tillfället: att göra globaliseringen global" blir han nedringd av folk som vill läsa.

– Globaliseringen innebär möjligheter och problem, säger Hans Abrahamsson. Det talas om att vi ska hjälpa tredje världen men i dag finns bara två världar – en värld för dem som får vara med och en värld för dem som ställs utanför oavsett om de bor i Afrika eller i Sverige. De väldiga orättvisorna skapar frustration som kan leda till våld om vi inte klarar av att hantera dem.

I SIN SKRIFT berättar Hans Abrahamsson om hur det kan gå till i dag och exemplet heter Moçambique:

– Biståndsgivare tvingar Moçambique att devalvera och satsa på export. Moçambique exporterar socker men Europa vill inte öppna sina importskyddade marknader för att ta emot sockret. Så exporten ökar inte. Européerna vägrar inte bara att importera socker, de subventionerar också sitt eget socker och säljer till – Moçambique, där det importeras tullfritt och konkurrerar ut landets egen sockerindustri. Så vad Attac kräver är en rättvis handel där Europa tvingas föra samma politik som man kräver att fattiga länder ska göra.

Men det behövs kunskap. Attac har en stark vetenskaplig anknytning i Amerika, Frankrike och Brasilien.

– Och nu är vi på gång att bilda ett vetenskapligt nätverk för forskare vid GU. Och förhoppningsvis bildas likande nätverk vid de andra universiteten och högskolorna i landet. Vår önskedröm är ett internationellt nätverk för forskare över hela jorden som kan ta itu med de problem vi står inför för att skapa en rättvisare värld.

Eva Lundgren

Ny rapport beskriver forskning i samverkan

GÖTEBORG PRÄGLAS av ett "identitetsskifte". Det är en självklarhet menar Johan Öberg och det är utgångspunkten för hans rapport "Vetenskap som självreflektion. Om forskning vid GU med bärning på Göteborg och Västra Götaland". Den jargongfyllda skriften har tillkommit på uppdrag av FSSK (Forum för samtidskulturen inom GU) och syftar till att beskriva friktionsytor mellan staden, regionen och forskningen vid GU.

Öberg konstaterar att forskningen numera är starkt beroende av externfinansiering. Samtidigt är vetenskapen i högsta grad delaktig i samhällsutvecklingen. "Det gör att gränsen mellan 'akademi' och 'samhälle' är ytterligt svår att dra, och att vetenskapen, då den reflekterar 'samhället', också mer än någonsin är dömd att reflektera sig själv och sin egen roll. Därav titeln på detta arbete."

NÄR DET GÄLLER förhållandena i Göteborg har, enligt Öberg, nedläggningen av GHT på 1970-talet haft en avgörande betydelse. Den innebar att det skapades ett gap mellan universitet och medier och att Dagens Nyheter blev något av ett husorgan för Göteborgs intellektuella.

Det största utrymmet i rapporten upptas av en inventering av olika institutioners forskning om Göteborg och Västra Götalandsregionen. Öberg understryker arkeologijämnets betydelse för den västsvenska identiteten, eftersom den "i så hög grad präglar våra visuella och kulturella tankar om plats och geografi". Öberg tar naturligtvis också upp historikern Christer Winbergs bok "Hur Västsverige blev västsvenskt" som beskrivs som "en nödvändig mentalitetshistorisk referens". Samtidigt beklagar han det bristande samarbetet mellan institutionerna för historia och ekonomisk historia.

FÖR ATT BESKRIVA JMG anknyter Öberg till Göran Rosenbergs skildring av den alltmer mekaniserade och operonliga medieindustrin. Detta avspeglas också i journalistutbildningen vid GU. Stora frågor om t ex medialiseringens konsekvenser för samhället i stort blir därför svåra att hantera.

Institutionerna för lingvistik, språkdebatt och svenska får beröm för sitt starka intresse för språket som samtidsfenomen. Professorerna Lars Gunnar Andersson och Bo Ralph är "ryktbara förespråkare för emancipationen av den göteborgska dialekten". Ännu mer smickrande är beskrivningen av den statsvetenskapliga institutionen som sägs vara "en av de samhällsfilosofiska, intellektuella, ifrågasättande härdarna inom GU".

David Andersson

Fakta / Attac

Attac står för l'Association pour la Taxation des Transactions financières pour l'Aide aux Citoyens (föreningen för beskattning av kapitaltransaktioner för medborgarnas bästa).

Rörelsen grundades i Frankrike 1998 och föreningar finns nu i tjugo länder, varav den största i Brasilien.

På programmet finns flera krav: Att införa så kallad Tobinskatt på 0,05 eller 0,1 procent på valutatransaktioner. Att avskaffa tredje världens låneskulder. Att förhindra att offentliga pensionsystem används i spekulations syfte. Att avskaffa skatteparadisen.

Attac Sverige bildades helgen 6-7 januari i år i Stockholm, Attac Göteborg den 11 februari.

Den som läser om Attac i svenska tidningar får en ganska motsägelsefull bild av organisationen som både beskylls för nationalism, vänsterextremism, populism och våldsamma metoder samtidigt som till exempel handelsminister Leif Pagrotsky uttryckt sin sympati.

Medlemmarna i Attac tar dock avstånd från våld och extremism och anser sig vilja verka för en rättvisare värld.

Den som vill veta mer om Attac kan titta på föreningens hemsida: www.attac.nu och www.attac.org/sverige

Avstamp för naturvetenskapligt år

Två dagars blandade aktiviteter med forskningsexpertis, Kurt Olsson och angelägna föreläsningar blev avstampet för Naturvetenskap 2001. Efter invigningen den 21 och 22 januari väntar ett år av utåtriktad verksamhet med fokus på naturvetenskap.

MED NATURVETENSKAPSÅRET som arrangeras av Naturvetenskapliga fakulteten tillsammans med Vetenskapsrådet ska det, som det heter, slås broar mellan naturvetenskap och samhälle. Dessutom ska forskningens roll, villkor och inriktning diskuteras. Till söndagens aktiviteter som var riktade till allmänheten kom närmare 400 personer. Föredragen var väl utvalda med aktuella ämnen och så var det prisutdelning där Vetenskapsrådets populärvetenskapliga priser delades ut. Måndagen veks bland annat åt en debatt om forskningsfinansiering.

Rektor och hans biträdande, Kurt Olsson.

DEN FORMELLA INVIGNINGEN var snabbt avklarad. Uppsala universitet som var förra årets värd för naturvetenskapsåret överlämnade ett antikt mikroskop samt en budkavle – modell större. Linköpings universitet som kommer ta över budkavlen nästa år fick i sin tur ta emot den keramikuggla som stått på naturvetenskapliga fakulteten ett år för att påminna om det kommande uppdraget. Rektorer talade som sig bör vid överlämnandet och Bo Samuelsson påpekade lite skämtsamt att Göteborgs universitets förberedelser inför året varit grundliga – man har fixat såväl nobelpris som vetenskapscentrumet Universeum.

Först ut bland föredragshållarna var Kurt Olsson som

I projektet Star Dancers möts uråldrig och hypermodern teknik. Maria Sundin berättade om samarbetet - och visade upp resultatet på den första av invigningsdagarna.

snabbt utropade sig till biträdande rektor under naturvetenskapsåret. Med utförliga skisser förklarade han vad naturvetenskap går ut på och drog därefter upp rektor på scenen för att få assistans vid flygövningar som med platt fall övergick i en uppvisning av tyngdkraftens lagar.

ANNIKA SÖDERPALM, som är projektledare för Naturvetenskap 2001, var i efterhand nöjd med invigningen. Reaktionerna från publik och deltagare var positiva. Inte minst uppskattade var forskarpanelen som svarade på publikens frågor och föredraget som vetenskapsjournalisten CG Claesson höll: *Att skriva om naturvetenskap*.

– Forskarna verkade tycka att det var trevligt att höra hans syn på det hela, säger Annika Söderpalm.

Nu närmast väntar en hård planering inför resten av året. Än så länge är få aktiviteter bestämda men en föreläsningsserie i samarbete med Folkuniversitetet kommer det att bli: Naturvetenskap i fokus, som drog igång redan 1 februari med föreläsningen *I kölvattnet* av HUGO.

Annika Söderpalm skulle under året vilja fortsätta – och utveckla utbytet mellan forskare och journalister. Gärna i form av en hel utbildningshelg, med såväl en snabbkurs för journalister i naturvetenskap och forskningsmetoder som motsvarande kurs för forskare, för att få det att framgå varför man inte kan skriva som de vill skriva om man ska nå allmänheten.

HON BETONAR ATT man får se Naturvetenskap 2001 som en extra förstärkning. Det satsas redan mycket på naturvetenskap i Göteborg, med bl a Vetenskapsfestivalen och Universeum. Däremot vill hon försöka nå en bredare skara än den vanliga.

– Det tenderar att bli en sorts publik. Det är viktigt att också nå dem som inte redan är frälsta, säger Annika Söderpalm.

Någon slags tidning kommer det troligen att bli, kanske med korta artiklar om forskningsprojekt som också kan vara av intresse för allmänheten. Hon vill också se till att det finns en ordentlig webbsida där det händer något,

som det finns anledning att titta på – kanske med möjlighet att ställa frågor till folk från olika forskningsområden.

EN SOM ANSTRÄNGER sig för att nå ut också till dem som tror att naturvetenskap är tråkigt är Maria Sundin, docent på institutionen för fysik och teknisk fysik, som föreläste på söndagen. I det tvärvetenskapliga projektet Star Dancers samarbetar hon med en amerikansk konstnär som inspireras av hennes databeräkningar av hur stjärnor rör sig och översätter dem till keramikkonst.

Tillsammans visar de att naturvetenskap inte bara är viktigt – det är vackert också.

– Man kan ju undra om det är mina artiklar eller de här som kommer finnas kvar till eftervärlden, sa Maria Sundin och visade upp ett av keramikfaten.

PROFESSOR OLOF OLSSON från institutionen för cell- och molekylärbioologi, avlöste Maria Sundin på scenen i Wallenbergsalen med ett föredrag på genetikens område.

När Olof Olsson talar om genteknik handlar det om framtidens försörjning. Det är en positiv bild. Möjligheter. Med den befolkningsexplosion som pågår kommer jordens befolkning år 2020 att vara uppe i 8,5 miljarder människor. För att kunna mätta alla krävs en fördubbling av matproduktionen till år 2025 och det på sämre jordar än i dag, på mindre yta och med mindre kemikalier om inte en miljökatastrof ska vara ett faktum. Lösningen, enligt Olof Olsson, är ny teknik: med genteknik tillsammans med klassiska förädlingsmetoder kan man förbättra grödorna och öka näringsinnehållet men också det biologiska samspelet.

Föredraget blev inte bara en motpol till den i media kanske vanligaste, skrämmande, bilden av genteknik, det blev också till en retorisk fråga: är det etiskt riktigt att hålla tillbaka lösningar till matproduktion som kan rädda miljoner människor från svält?

Jenny Lööf

Stort anslag till forskning om diabetes

HENRIK SEMB, högskolelektor i utvecklingsbiologi vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi vid GU, har tillsammans med en amerikansk forskargrupp erhållit ett anslag om sex miljoner kronor under tre år, från Juvenile Diabetes Research Foundation (JDRF) i USA, som är en organisation som stöder diabetesforskning globalt. Anslaget går till studier av bukspottskörtelns anläggning under fosterstadiet.

Berätta om din forskning

– Jag är intresserad av de generella mekanismer som styr olika organs utveckling. Hur vet cellerna vart de ska vandra och hur de ska organisera sig på ett korrekt sätt? Min forskargrupp driver också ett cancerprojekt där vi försöker förstå varför dessa processer inte fungerar när tumörceller sprider sig i sena stadier av cancer.

– Bukspottskörteln består av grupper av celler som producerar insulin och är beroende av varandra. Tar man ut en cell slutar den fungera normalt. Hur detta

samarbete fungerar är en av de frågor jag vill studera.

– Forskning på bukspottskörteln kan också ge svar på hur andra organ bildas. Bukspottskörtel, lunga och njure ser ju väldigt olika ut som färdiga organ men på ett tidigt skede är de förvånansvärt lika. Men vilka mekanismer förklarar dessa likheter och skillnader?

Du sysslar med grundforskning. Vilken praktisk betydelse har din forskning?

– Förståelsen för hur olika organ bildas hänger nära samman med förståelse av hur sjukdomar uppkommer i organen. Det är därför jag fått anslag från en organisation som stöder forskning om diabetes eftersom min forskning ger ökade kunskaper om varför insulinproducerande celler slutar fungera.

– I vårt cancerprojekt letar vi dessutom efter målområden för terapi som förhindrar spridning av cancerceller.

Hur viktigt är det här anslaget för din forskning?

– Mycket viktigt! Det täcker ungefär halva min forskningsbudget, vilket innebär att utan de här pengarna hade mina projekt befunnit sig i allvarlig kris. Jag har förhållandevis bra anslag från forskningsråden men eftersom de har blivit allt fattigare räcker deras bidrag inte till, vilket är ganska oroväckande.

Berätta lite om dig själv

– Jag är gift och har tre barn. Jag har läst halva läkarutbildningen men övergick tidigt till forskning i stället. I drygt ett år var jag i San Francisco och det var där jag fick min nuvarande forskarriktning. Jag har arbetat i Umeå som forskarassistent men flyttade tillsammans med familjen till Göteborg för tre år sedan.

Vad tycker du om GU?

– Jag trivs väldigt bra. Man vill stärka utvecklingsbiologin här genom att rekrytera fler forskare inom området vilket är roligt. I Göteborg betonas man mycket

den kliniska sidan av forskning och jag hoppas att jag kommer att kunna samarbeta mer med sjukhusen i framtiden.

Eva Lundgren

Henrik Semb vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi.

Nya GU-projekt inför arkitekturåret

Visningar av bland annat kontorist-föreningens hus, Artisten och Handelshögskolan, arkitekturvandringar och föreläsningar, samt det tvärvetenskapliga projektet Studio Care – det är några av GU:s bidrag till det riksomfattande Arkitekturåret.

STUDIO CARE är ett undervisningsprogram för studenter på magisternivå och ingår i HDK:s satsning på arkitekturåret där just tillgänglighet för funktionshindrade betonas. Tio studenter från HDK har designat bland annat kök, badrum,

belysning och visuell kommunikation i ett projekthus som så småningom ska visas på bomässan i Malmö.

– I huset bor en fiktiv familj med en lätt förståndshandikappad son i rullstol, förklarar projektledare Kristina Sahlqvist. Huset ska kunna användas av alla och har bland annat fyra profiler, vilket innebär att vi har programmerat in de vanor familjen har och de apparater som ska användas. På morgonen behöver man bara trycka på en knapp så tänds alla lampor och kaffekokaren sätter igång. På kvällen trycker man igen och då släcks allt ljus, fönstren stängs, tjuvlarmet sätts på.

HDK kommer även att starta ett projekt om tillgänglighet för olika etniska grupper.

– Och vi har ett samarbete på gång med Filmfestivalen för att diskutera arkitektur och scenografi. Bland annat har vi bjudit in den brittiske arkitekten François Penz som ska föreläsa om screendeep architecture och delta i diskussioner.

GU KOMMER OCKSÅ att bjuda på guidade visningar och föreläsningar om universitetets många byggnader och delta i de husmärkningar som ska ske runtomkring staden.

– Kommunen sätter upp skyltar på hus som är av intresse där det står när huset är byggt, arkitektens namn och annat som kan vara av betydelse, berättar Karl Ola Warnhammar, rektor för HDK. Bland annat kommer HDK och Valand att märkas.

Och i samband med den blåvita veckan i slutet av augusti planeras en gemensam workshop där hela den konstnärliga fakulteten tillsammans med Chalmers ska delta.

Eva Lundgren

Det europeiska språkåret

Språk i kontakt – så heter den internationella konferens som GU arrangerar med anledning av att det är europeiskt språkår i år. Dessutom kommer Humanistdagarna att ha språk som tema.

SPRÅK I DATASAMHÄLLET, språkbehov och språkundervisning samt språk i historiskt perspektiv – det är några av de föreläsningar som kommer att hållas under konferensen Språk i kontakt den 5-7 april.

– Konferensen är öppen för alla och består av föreläsningar på förmiddagen och debatter på eftermiddagen, berättar

Ken Benson, internationaliseringsansvarig vid humanistiska fakulteten. Vi har flera spännande föredragshållare, bland andra Islands förra president Vigdis Finnbogadóttir, som ska diskutera huruvida olika språk skapar olika identiteter och professor Karl Johan Danell, chef för EU-parlamentets översättningsavdelning i Luxemburg, som ska berätta om översättandets nödvändighet, men också omöjlighet.

Engelskans ställning i motsats till de små språkens i Europa kommer också att behandlas liksom vilken betydelse olika språk har vid konflikter grundade på nationalism.

– Under vetenskapsfestivalen i maj kommer språk att vara ett av festivalens teman och när vi sedan arrangerar Humanistdagarna ska språk stå i centrum på olika sätt. Besökarna kommer att få bekanta sig med allt från de små, utrotningshotade språken till de språk som är stora och dominerande.

Den 26 september har utnämnts till den europeiska språkdagen.

– Det kommer vi att uppmärksamma med föreläsningar, särskilt om engelskans ställning i Europa, säger Ken Benson.

Eva Lundgren

Universitets-TV fortsätter

UNIVERSITETS-TV har börjat sända igen i Öppna kanalen, SVT Väst, SVT 2 över Storgöteborg, i universitetets interna nät och sist men inte minst på webben.

Populärvetenskap, nya forskningsrön och aktuella samhällsfrågor med universitetsanknytning i två program, mellan 10 och 20 tv-sändningar per vecka.

Än så länge är Göteborgs universitet först i Norden med att sända vetenskaps- och aktualitetsmagasin till allmänhet och anställda. Det är en del av tredje uppgiften, att brett informera om universitetets forskning och utbildning och att samverka med det omgivande samhället. Programmen har successivt fått allt större publik. En tittarundersökning är på väg, men en kvalificerad uppskattning är att Universitets-TV-programmen ses av cirka 10 000 göteborgare.

Universitets-TV sorterar fortsättningsvis under avdelningen för information och omvärldskontakter, som en del av området Media.

Sök på webben!

Nu kan du söka uppgifter om reportage och föreläsningar från Universitets-TV. Allt som gjorts sedan starten i augusti 1999 finns med i en ny, sökbar reportagedatabas. Du hittar länken till den på www.gu.se/UniversitetsTV.

Sök på fakultetsområde, ämne/titel eller fritext och du får upp allt som gjorts inom området. Under "Mer info" visas bland annat kort innehållsbeskrivning, uppgift om sändningsdatum och reportagelängd.

Den nylanserade databasen kommer senare i vår att kompletteras med länkar till själva reportagen, så att de med hjälp av RealPlayer kan ses direkt i datorn. En god service till institutioner, avdelningar, fakultetsområden, studenter och anställda och intresserad allmänhet – och inte minst till journalister.

Observera att reportagen och föreläsningarna är upphovsrättsligt skyddade och får inte mångfaldigas eller spridas utan Universitets-TV:s medgivande.

Sara Hellman Andersson och Anette Carlsson fortsätter som programledare för Universitets-TV.

Se Universitets-tv i din dator Instruktion – steg för steg!

Fredagsfika till Universitets-TV, eller kanske en innesittarlunch? Varje fredag lägger vi ut veckans Aktuella magasin med Vetenskap i väst på webben. Det innebär att du när som helst kan se våra program vid din arbetsplats, i din dator. Ordentlig koll på vad vi sänder får du genom att prenumerera på programtablan via e-post – anmäl dig på hemsidan!

Så här gör du:

1. Gå in på www.gu.se/universitetsTV
2. Klicka på "Se veckans Magasin" i menyn i vänsterkant, eller på den blå rutan "Universitets-TV" i högerkant. Båda länkar till samma program.
3. Har du redan Realplayer installerat i din dator, kommer ett fönster upp på din datorskärm. Det tar några sekunder att ladda ner programmet, det står "Buffering" och en tidsangivelse i fönstrets nederkant.
4. Du som inte har Realplayer: Gå till www.gu.se/universitetsTV och klicka på den blågula lilla rutan nere till vänster "RealPlayerFree". Den leder till Reals hemsida. En hemsida med mycket reklam, inte helt lätt att navigera på. Men någonstans på mitten, i mindre stil, står "RealPlayer 8 Basic – is our free player" och det är alltså den gratisprogramvaran du ska ladda hem. Det tar bara ett par minuter. Klicka på länken, skriv in e-postadress, nationalitet, operativsystem (vanligast Windows 98), språk = engelska

och "T3 or greater" om du sitter inom universitetet.

Tryck på Download på första, andra och tredje sidan. "Location" kan du välja vilken som helst. I dialogrutan som kommer väljer du "spara på disk", sedan sköter det sig självt.

När du nu fått programmet på din disk, måste det också installeras. Har du pc finns filen antagligen på c:/program i en mapp som heter Real. Öppna mappen, dubbelklicka på rp8-setup och klicka dig igenom dialogrutorna. När du kommer till rutan "anpassa ditt RealPlayer" väljer du i andra rutan anslutningshastighet "10 Mbit/s LAN". Fortsätt, tryck på "nästa" och så småningom på "slutför" så är installationen klar. Gå därefter tillbaka till punkt 2.

5. Realplayer-fönstret kan förstöras eller minskas. Uppspelningen av programmet regleras som en vanlig bandspelare med knapparna i överkant.

Lycka till – och hör gärna av dig till Universitets-TV med eventuella frågor eller kommentarer.

Avtal med österrikiskt universitet

NU KAN STUDENTER vid institutionen för tyska och nederländska studera i Tyrolen. Tjugo svenska studenter kommer arligen att tas emot vid Leopold-Franzens-Universität i Innsbruck enligt ett avtal som just undertecknats av universitetets rektor Hans Moser och rektor Bo Samuelsson.

Kursen har redan tjuvstartat med sexton studenter som antogs i höstas.

– Och vi hade 200 sökande från hela landet trots att vi var sent ute med information, berättar universitetslektor Bengt Sandberg, utbildningens initiativtagare.

Utbildningen i Österrike är unik på så sätt att mycket tid ägnas åt att öva studenterna i de speciella svårigheter som möter just en svensk.

Avtalet innebär att de svenska studenterna garanteras plats i studenthem och att de får österrikiska betyg såväl som svenska. Visst lärarutbyte mellan universiteten kommer också att ske.

Rektor Hans Moser från Innsbruck

Personalnytt

NYA PROFESSORER

Tommy Ottosson, professor i pedagogik
Magnus Wistrand, professor i latin
Lennart K. Persson, professor i historia
Hans Wiberg, professor i konstsmide
Marcus Asplund, professor i industriell ekonomi
Ann Ahlberg, professor i specialpedagogik
Rita Mårtensson, professor i företagsekonomi
Lars Rydberg, professor i oceanografi
Ingibjörg S. Jónsdóttir, professor i biologi
Leif Pihl, professor i marin fisketologi
Bertil Vilhelmson, professor i kulturgeografi

NYA ADJUNGERADE PROFESSORER

Finnbogi Pétursson, adjungerad professor i fri konst och bildpedagogik

NYA DOCENTER

Anna-Karin Kollind, docent i sociologi
Annika Dahlgren Sandberg, docent i psykologi
Hans Bergström, docent i statsvetenskap
Christina Jern, docent i neurologi
Marie-Louise Barrenäs, docent i Oto-rhino-laryngologi
Mats Abrahamsson, docent i teoretisk oftalmologi
Claes Alexandersson, docent i pedagogik
Sarka Langer, docent i oorganisk kemi
Jan Sunnegårdh, docent i pediatrik kardiologi
Ann Karlsson, docent i medicinsk mikrobiologi

NYA FÖRORDNANDEN

Lisbet Bengtsson, forskare vid Museion
Jan Johansson Hanse, universitetslektor i psykologi
Ann-Britt Bodin, institutionssekreterare vid institutionen för freds- och utvecklingsforskning
Gun Andersson, förste byråsekreterare vid samhällsvetenskapliga fakultetskansliet
Ann-Christin Undeby, byrådirektör/studievägledare vid avdelningen för studentfrågor

GU – quo vadis?

JA, VART GÅR GU? Jan Nilsson och jag sökte på slutet av 80-talet initiera en diskussion om den frågan med vår lilla skrift "På spaning efter framtidens frågor" (1987). I GU:s skrift "Universitetet: ett framtidstema med variationer" (1995) föreslog jag att man skulle samla kvalificerade forskare från samtliga fakulteter för att söka identifiera de viktigaste forskningsfrågorna fram till 2020. Tanken var att deras resultat skulle locka till debatt inom GU. Så skedde inte. Det måste jag beklaga.

I stället har vi sett en annan framtidsdiskussion utformas genom det som kallas "Teknisk framsyn". Här var det fråga om att tänka på nationell nivå med tyngdpunkten på den tekniska utvecklingen. Arbetsättet blev en framgång. Jag vill därför upprepa mitt förslag från 1995 och kalla projektet "Vetenskaplig framsyn". Perspektivet skulle vara enbart begränsat till GU. Resultatet av arbetet utfört av ledande forskare inom samtliga fakulteter skulle sedan kunna inspirera till diskussioner om prioritering inom såväl institutioner som fakulteter som universitetsstyrelse.

Den breda tvärvetenskapens framtid är i dag föremål för viss uppmärksamhet inom GU. I en aktuell utredning tecknas en förtjänstfull bild av de samhälleliga

behoven av den breda tvärvetenskapen. Samma utredning beskriver också de organisatoriska problem som uppstår när ett universitet skall möta detta samhällsbehov. Däremot saknas i utredningen analys av de intellektuella problem som är förknippade med tvärvetenskap, som överskrider fakultetsgränser. Här finns därför anledning att fråga hur universitetsledningen avser att fånga upp den erfarenhet av den breda tvärvetenskapens intellektuella problem som utvecklats inom GU sedan 1970-talets början.

NÄR DET GÄLLER den tredje uppgiften, så har en rad nya och intressanta initiativ tagits inom GU under 90-talet. Trots det skulle jag önska att man vidgade uppdraget till att utmana medierna i förmedlingen av kunskapen om världen. Den bild av vår samtid och framtid som i dag målas upp av medierna, främst etermedierna, är allt annat än tillfredsställande. Det gäller särskilt i beskrivningen av vad som sker i Europa och i världen i stort. De rester av public service som finns kvar förefaller alltmer hotade. Konkret skulle GU kunna starta konkurrerande TV-sändningar – i begränsad skala – vilkas mål skulle vara att i översiktlig form förmedla forskningens bild av världen och dess aktuella förändringar.

"Personalen är vår främsta resurs". Hur många gånger hörde jag inte de orden på 80-talet och början av 90-talet? I en kunskapsorganisation som GU är satsen en självklarhet. Men hur är det med tillämpningen? Jag tänker särskilt på två grupper inom GU. Hur behandlar man för det första sina postdoc? Tiden efter avhandlingen är kanske den mest utsatta i en forskares liv. Har man nu funnit vägar att lösa det problemet? Den andra gruppen jag tänker på är de just pensionerade professorerna. Själv har jag varit forskningsprofessor vid ett danskt universitet, i stegvis minskande omfattning, sedan jag lämnade GU 1995. Bra för mig men är det så bra för GU att många, fullt kompetenta personer av GU betraktas som icke-existerande, sedan de väl passerat den magiska 65-årsgränsen? Finns kanske något att lära av Danmark i detta avseende?

DET KRITISKA UPPDRAG, som universitetet anses ha, brukar nämnas i högtidstalen. Men har GU gjort sig känt för att ta vara på sin kritiska potential? Att det finns enskilda företrädare för GU som märks i samhällsdebatten, det vet jag, men diskuteras man t ex i universitetsstyrelsen någon gång GU:s kritiska uppdrag som en del av den totala verksamheten?

JAG HAR AGNAT min krönika åt att teckna en bakgrund till frågan jag ställde i artikelrubriken. Eftersom jag sedan sommaren 1995 observerar GU enbart på distans, kan jag ha missat väsentlig information. Om mina funderingar däremot i stort sett är välgrundade, så känner jag viss oro för vart GU är på väg.

Emin Tengström

Professor emeritus
i humanekologi

Företagsgigant gästtar Handels

Social och emotionell kompetens ser Claes Dahlbäck som viktiga ledaregenskaper.

Dialogen med studenterna ser han fram emot, Claes Dahlbäck, Investors förre VD som är ny innehavare av Assar Gabrielssons gästprofessur i tillämpad företagsledning vid Handelshögskolan.

UNDER ETT ÅR kommer en av Sveriges mest erfarna företagsledare att dela med sig av sin kunskap både till studenter på grundnivå och forskare.

– Det ska bli stimulerande att undervisa, säger Claes Dahlbäck, som ser fram emot att dela med sig av sina erfarenheter, men också hoppas att få nya idéer och perspektiv på det han själv håller på med.

– Studenterna ser annorlunda på livet i dag än på min tid. De talar om kvalitet och balans. De ser också annorlunda på yrkeslivet. Förr handlade det om att skaffa sig en plats i ett företag och stanna kvar där. I dag vill unga utvecklas och gå vidare.

De stannar kanske tre till fyra år på samma ställe.

Själv har Claes Dahlbäck tjänat tre generationer Wallenberg som VD och nu i en mer tillbakadragen roll som arbetande vice ordförande i Investor. Under sin tid med första generationens Jacob och Marcus Wallenberg har han fått många nyttiga råd och kunskap om hela 1900-talets ekonomiska historia. En och annan anekdot från den tiden lär han säkert berätta.

FÖRELÄSNINGARNA KOMMER BLAND annat att handla om företagsaffärer, omstruktureringar och corporate governance. Det finns inget bra svenskt begrepp för detta säger han men det handlar om balans mellan ägare, styrelse och företagsledning.

I dagens öppna ekonomi ställs det nya krav på företagsledare menar Claes Dahlbäck.

– Något som man börjat tala om under de senaste fem åren är social och emotionell kompetens. Man måste vara öppen, förstå, kunna kommunicera och förklara, reagera snabbt på impulser. Emotionell intelligens är viktigt för ledarskapet.

TANKEN MED GÄSTPROFESSUREN är att knyta ihop ämnena och att ge studenterna ökade kunskaper om hur man tillämpar teorin ute i arbetslivet. Något som borde passa Claes Dahlbäck med intresse för både praktik och teori utmärkt.

Och kanske är det just därför som Ulf Olsson, professor i ekonomisk historia, betecknar honom som ett kap:

– Han är en praktiker som kan reflektera och som också skrivit en hel del.

Ylva Beckman

Tribunalen på tian

Fakultetsfascister svingade sina klubbor, träffade grässets rötter och ropade *fore*. Jisses!

ALLT VAR ALLTSÅ som det brukade vara. Det är något visst med en akademist. Och det finns alltid mer att lära på Statens Nervkuranstalt för Ignoranta (SNI). Särskilt när det gäller tvärvetenskapens natur. Tyvärr verkade det vara få som läst "The Nature of Interdisciplinarity" (Egnéus et al.; se Temanämndens webbplats) eller Henrik Bruuns rosade avhandling, "Epistemic Encounters" (Humanekologiska skrifter, 2000). Men det kanske var lika bra det. För då hade det kanske inte blivit någon debatt alls.

Under mer än tre årtionden har vårt hospital byggt upp förutsättningar för nya forskar- och lärarkonstellationer åt en gränslös kunskapsuppyggnad med hög samhällsrelevans. Spontaniteten har frodats och belönats med goda externa anslag från omvärlden. Detta – och en hårt slimmad organisation – har i dag gett Temanämnden den goda ekonomi den förtjänar. Men någon doa-doa-kör har det inte funnits bland våra närmast sörjande.

Medan jag satt och lyssnade på de väl-taliga, kände jag avsaknad efter kommentarer från områdets erfarna och kunniga nestorer: Emin Tengström, Britta Jungen, Karl-Erik Eriksson m fl. Och jag funderade i min enfald om inte tvärvetenskapens framtid, paradoxalt nog, borde designas av silverhårsörade seniorer? De har ju inga revir kvar att bevaka. Och inga pengar att förlora. Men tid att lyssna på rörelsen, insikter i mycket och god livs-erfarenhet – det har dom.

SOM ÖVERÄRIG INOM Temanämnden har mitt vett med tiden blivit tämligen tvärt. Det är jag glad och tacksam för. Och jag upphör aldrig att inspireras av den entusiasm och den energi som nämndens arbetsenheter lägger ner för att utveckla sina horisontala kunskapsfält. Det frestar ju på att ständigt vara tvungen att bära tvångströja i etablissemanget. Men ett så många tårars barn kan aldrig gå förlorat. Därför är det bra att något äntligen händer. Heder åt rektor för initiativet!

Tillåt mig få avsluta med en lätttrimmad aforism som naturligtvis bara anspe-

lar på mitt eget agerande under tribunalen:

Tystnad bör man överväga om man inget har att säga. Tigandet en talman klär. Visar ej hur dum man är.

Kanske borde jag sluta skriva också ...

Guy Heyden

V. ordf. i TUFF 1991-1995
Dekanus för Temanämnden sedan 1995
AIAG – Aldrig Intervjuad Av Glimell
Författare

Utdrag från debatten om tvärvetenskapens villkor:

Tvärvetenskapen byggs underifrån

"OM ETT TVÄRVETENSKAPLIGT centralorgan inrättas och förses med pengar att fördela kommer revirföreträdare att flockas kring kassakistan för att släpa hem byte till den egna grottan. Bättre att annonsera att GU kommer att satsa på tvärvetenskapliga grupper som om 5 år kunnat visa att de kan åstadkomma något tillsammans (bland annat skaffa finansiering). Alltså bygga tvärvetenskapligheten nerifrån genom att folk gör saker tillsammans hellre än att från ovan strö ut pengar över dem som formulerar de rätta flosklerna. Det är heller inte säkert att den som oftast besöker Vasaparken är den som är bäst lämpad att bedriva tvärvetenskap."

"OM JAG SKULLE erbjudas att delta i ett tvärvetenskapligt samarbete skulle jag antagligen tacka nej därför att jag är upptagen med så fascinerande projekt redan nu att jag inte kan se något utrymme för "omskolning" före pensioneringen. Det är nog ingen originell situation. Möjligen är "post-doc." rätta tillfället att sätta in stöten till tvärvetenskapens främjande."

Sten Jönsson
GRI

Våga lita på forskarna själva

"JAG UNDRAR OM inte Glimells förslag börjar i fel ände. Han vill genom en stor överbyggnad driva fram en omorganisation och omorientering, i förlängningen ledande till ett GU som är helt väsensskilt från dagens ämnesinstitutioner."

"BIDRA ALLTSÅ GÄRNA med ekonomiska mekanismer som stimulerar forskare att tillsammans arbeta fram tvärvetenskapliga forskningsprogram. Medverka också gärna till att forma den typ av mötesplatser som Glimell talar om. Men våga sedan lita på att forskare med trygg förankring i sina discipliner själva kan se omvärldsproblem värda att attackera i samordnade forskningsprogram!"

Lennart Lundqvist
Statsvetenskapliga institutionen

*Inläggen kan läsas i sin helhet på:
www.gu.se/rapporter/glimell*

Lokalt råd är en god tanke

"TVÄRVETENSKAP KRÄVER ATT de som deltar "vilar tryggt" i sina respektive discipliner. Enligt mina erfarenheter underskattar man ofta att forskning; inte minst för doktorander i hög grad är en identitetsskapande verksamhet. Det innebär att man bara kan möta andra forskare på ett konstruktivt sätt i tvärvetenskapliga sammanhang om man "vilar tryggt" i sin egen disciplinära identitet. Att lokalt vid ett universitet "uppfinna" nya sådana identiteter är oftast inte görligt av det enkla skälet att det internationella forskarsamhället är konfigurerat som det nu är och över det råder vi inte lokalt."

"MODELL TVÅ TROR jag emellertid har stor potential, dvs idén om en särskild enhet för tvärvetenskap, eller mångvetenskap. Om jag förstår den rätt skulle den innebära att det i princip inrättades ett lokalt forskningsråd för tvärvetenskapliga projekt. Forskare från olika fakulteter/ämnen skulle då för att erhålla medel tvingas formulera större tvärvetenskapliga program vilka sedan skulle behandlas efter en noggrann extern sakkunnig prövning."

Bo Rothstein
Statsvetenskapliga institutionen

Se över hur avtalet följs!

Som en följd av artikeln i GU Journalen 8/2000 som tog upp föräldraersättning från forskningsmedel för externfinansierade forskare har jag diskuterat ALFA-avtalet med flera doktorander och forskare på Göteborgs universitet. Många har, till skillnad från mig, inte alls tagit ut de 10 procent föräldraersättning enligt kollektivavtalet då de varit föräldradediga. En variant som jag fått höra är att då de externa medlen är knutna till en handledare eller projektledare tar man inte ut ersättningen i lojalitet till handledaren som blivit tilldelad pengarna. En annan variant är att handledaren eller projektledaren som har de externa medlen rent ut talar om för den som blir förälder att inte ta ut ersättningen, eftersom de med all förståelse vill forska för medlen istället. Ytterligare en variant är att den handledare eller projektansvarige som håller i pengarna säger upp den som blir förälder med muntlig överenskommelse att den får tillbaka tjänsten när den inte skall vara föräldradedig längre. Dessa tre fall kommer från både doktorander och forskare från två olika fakulteter vid universitet. Gemensamt är att alla är kvinnor.

I takt med en ökad andel externfinansierade projekt kommer nog variationsrikedomen för hur man som externfinansierad tar sig förbi ersättningen att stiga. Jag vill bara med dessa exempel visa på hur "extern" man riskerar att bli som externfinansierad i det nuvarande systemet. Det krävs en översikt och omarbetning av hur avtalet följs. Med all rätt att det saknas pengar, men det borde finnas ett regelverk som gäller för alla anställda. Om det inte kan rättas till kanske det bästa alternativet är att ALFA-avtalet avvecklas helt för alla.

Madelene Ostwald

Brotro

Kunskapens broar skall byggas på grunder som vilar på forskning och inte på under. Tunga kolosser på vertikalen krävs för att bära horisontalen.

Men vilka ger största skönhetsmomenten: Brospannen eller cementfundamenten?

Guido

SKRIV TILL GU JOURNALEN

Häftiga diskussioner vid kaffebordet? Protester, debatter, kritik och beröm? Låt fler få veta vad du tycker. Skriv till GU Journalens insändarsida, e-post: gu-journalen@gu.se

Men skriv kort och kärnfullt, runt 350 ord, absolut inte mer än 450. Uppge alltid namn och institutionsadress till redaktionen. Om du vill vara anonym eller använda pseudonym går det också bra.

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta manus. Låt diskussionen leva!

Manusstopp: 12 mars.

"Jag gör inte narr av Lomfors ansats"

Slutreplik

NEJ, INGRID LOMFORS, jag gör inte narr av din ansats att undersöka "bilden" av Folke Bernadotte! Detta är givetvis både legitimt och intressant. Men jag blir förbannad över ditt ojusta sätt att diskutera. Du hävdar nu att min debattartikel bygger på "andras selektiva referat". Men du vet ju mycket väl att du själv till redaktören Eriksson i november 2000 meddelat att journalisten Andersson gjort "ett korrekt referat" av ditt föredrag. Min egen "tjurskallighet" kan jag inte bedöma då du hittills inte presenterat någon egen forskning om Folke Bernadotte att vara tjurskallig över. Den dag sådan forskning eventuellt kommer lovar jag att jag skall "förhålla" mig till den "bild" av Bernadotte du då tecknat.

DU PÅSTOD ATT Folke Bernadotte "var illa sedd i Sverige 1945" och att det var först efter mordet på Bernadotte 1948 som han blev en "ljusgestalt". Jag hävdar, utifrån min genomgång av tusentals dokument i arkiv, att reaktionerna 1945 till Bernadotte var ungefärligen 95 procent positiva. Mot detta ställer du två källor: Karl Gerhard samt Expressens angrepp på Bernadotte för dennes försvar av Schellenberg.

Jag frågade Dig då om värdet av Karl

Gerhard som källa för bedömning av Bernadotte 1945. Ditt svar är nu att Karl Gerhard är "den roligaste" källan. Jovisst var Karl Gerhard rolig. Men min fråga gällde på vilket sätt Karl Gerhard var en intressant och relevant källa för att bedöma Bernadotte och den svenska hjälpeexpeditionen 1945? Jag väntar fortfarande på svar.

EXPRESSENS ANGREPP GÄLLDE Bernadottes relation till Walter Schellenberg, chef för den tyska underrättelsetjänsten. Schellenberg var onekligen en kvalificerad krigsförbrytare. Men han dömdes trots allt 1949 bara till sex års fängelse sedan han i januari 1948 ställts inför amerikansk militär tribunal. Och Bernadottes försvarsinlägga till Schellenbergs förmån 1948 kan väl inte ha påverkat bilden av Bernadotte år 1945?

MEN DET ÄR givetvis riktigt att Bernadotte redan 1945 hjälpte Schellenberg över till Sverige och att han tecknade ett sympatiskt porträtt av denne i boken "Slutet". Men vad Bernadotte intygade 1945, och senare, var att Schellenberg hjälpt arbetat för att den svenska rödakors-expeditionen skulle lyckas, trots det massiva tyska motståndet som leddes av Hitler och Kaltenbrunner. Bernadottes bedömning var att Schellenbergs insats var av avgörande

betydelse för expeditionens lyckade utgång. Jag har inte sett någon samtida källa eller någon senare forskare som har haft en annan uppfattning.

Menar då Lomfors att det hade varit bättre om den svenska regeringen, som ju ledde hela operationen, och Bernadotte hade vägrat att använda sig av Schellenbergs (och Himmlers) tjänster och lämnat kvar de minst 17 000, kanske upp till 20 000, fångar som expeditionen lyckades föra ut ur Tyskland, att försmäkta i koncentrationslägren fram till efter krigsslutet? Den svenska regeringen, och Bernadotte, hade tyvärr en helt annan inställning 1945!

SEDAN VORE DET också mera hederligt att nämna anledningen till att Bernadotte, med den svenska regeringens medgivande, förde in Schellenberg till Sverige i slutet av april 1945. Schellenberg hade ju, enligt den svenska vitboken 1956, redan tidigare vid ett tiotal tillfällen fått tillstånd besöka Sverige för hemliga förhandlingar med engelska och amerikanska regeringsrepresentanter i Stockholm. Och i april 1945 hade Schellenberg av Himmler utsetts att vara mellanhand i Bernadottes, dvs svenska regeringens, kontakter med de Västallierade om en tysk kapitulation på Västfronten. Främst gällde det då att garantera att de tyska, helt intakta, trupperna i Danmark

och Norge också skulle kapitulera och inte, lydande Hitlers order, fortsätta att slåss till sista man. Och efter Hitlers död hade hans efterträdare, Dönitz, den 4 maj 1945 givit Schellenberg fullmakt att med den svenska regeringen föra tyskarnas förhandlingar om ett slut på den tyska ockupationen av Norge. Att den tyska ockupationen av Norge skulle avslutas på ett fredligt och oblodigt sätt var en fråga av högsta prioritet, inte bara för Folke Bernadotte, utan för hela den svenska samlingsregeringen. Var det också en felbedömning?

SLUTLIGEN ANTYDER LOMFORS återigen försåtligt att det fanns "andra orsaker" till att den svenska regeringen 1945 valde just Bernadotte att förhandla med de nazityska ledarna. Vem annan än just Bernadotte skulle Ingrid Lomfors ha valt i den svenska regeringens ställe? Och vore det inte hederligare, Ingrid Lomfors, om du nu trädde fram ur de verbala dimridåerna och förklarade vad du konkret menar med "Bernadottes sympati för höga nazister"? För inte är det väl Bernadottes "medkänsla för Tysklands arma folk", varav tiotusentals civila dog under de sista månaderna av kriget 1945, som du kritiserar?

Sune Persson

Docent i statsvetenskap

Ingrid Lomfors avböjer att kommentera Sune Perssons inlägg. Debatten om Folke Bernadotte avslutas härmed.

Akademisk lathund, del 4

Befodringsreform: Snart är envar sin egen professor.

EU: har kommit till Sverige. Se också ordförandeklubba och Sverige.

Globalisering: "Den nationella ensidigheten och inskränktheten blir mer och mer omöjlig, och av de olika nationernas och regionernas litteratur bildas en världslitteratur. Bourgeoisin rycker genom den snabba förbättringen av alla produktionsinstrument, genom de oändligt förbättrade kommunikationerna alla, även de mest barbariska nationer in i civilisationen. De billiga varupriserna är det tunga artilleri, med vilken den skjuter ner alla kinesiska murar och varmed den tvingar barbarernas hårdnackade främlingshat att kapitulera." Marx och Engels 1848.

Kunskapsbildning: En förutsättning för Lärandets universitet. Se kunskapsproduktion.

Kunskapsproduktion: En primitiv uppfattning är att forskaren skall söka och reflektera över fakta och samband som redan finns. Men, som en känd Uppsalaprofessor nyligen

slog fast, är det viktiga "kunskapsproduktionen (som inte är detsamma som reproduktion av material)". Bland lysande producenter av kunskap kan nämnas Münchhausen, Herman Lindqvist och Lars Gustafsson.

Nya ekonomin: Förvillande lik den gamla.

Ordförandeklubba: Nästa person som säger att Sverige tagit över "ordförandeklubban" bör få den i huvudet.

Sverige: Nettobidragsgivare inom EU. Det är tur för EU att bidraget inte bara består av Gahrton och Sacrédeus.

Text: Under senare decennier ofta använt istället för roman, dikt, novell, artikel, bok etc. Enligt Knut Ahnlund är det "ett förfärligt och snobbsjukt ord som nu spritt sig överallt".

Varumärke: Allting går att sälja med mördande reklam – tydligen också ett universitet.

David Andersson & Allan Eriksson

Multitryck

Ny ramavtalsleverantör för trycksaksproduktion!

Box 696, 503 16 Borås
Tel: 033-13 74 50
Fax: 033-41 42 34
www.multitryck.se
info@multitryck.se

Multitryck är en av universitetets ramavtalsleverantörer

Omgiven av ondskefulla män

JAG MÅSTE HA missat något: Jag brukar alltid känna mig välkommen som kvinnlig fysiker – men det är väl bara jag som inte förstår hur det egentligen är. Att titeln "professor" bara markerar den slutgiltiga diskvalificeringen från alla satsningar på "yngre forskare" är ett öde jag delar med många manliga kolleger i tider av nedskuren forskningsfinansiering.

FAST FYSIK – det är väl kanonkulor, gevärsskott, bomber och granater? Och så förstås klossar som glider friktionsfritt eller punktformiga massor som hänger i masslösa trådar och svänger utan luftmotstånd? Handlar fysiken någon enstaka gång om en person, så måste det vara en man, om det inte möjligtvis råkar handla om att jämföra någons vikt på jorden och på månen. Även i "politiskt korrekta" textböcker händer det att Marie Curie råkar trilla bort, även om Pierre finns med (och i en gymnasiebok finns hon bara med som namnet på den hund som pojken Lars promenerar med!).

Men nu ska jag berätta en hemlighet: Egentligen är fysiken bara full av leksaker, för det är så att alla riktiga fysiker har tagit "krumelurpillret" (ni minns väl Pippis "fina lilla krumelur, jag vill aldrig bli stur"). Krumelurpillret resulterar i några fall i en nästan rörande naivitet. En barnslig förtjusning över utmärkelser. Ett kroppsspråk som tydligt visar att man (sic!) vill visa sin makt. (Och en kvinnlig "nyprofessor" vid GU kan naturligtvis inte heller veta

något som en "äka" på Chalmers inte redan vet, åtminstone inte något värt att veta.) Häpna referensbrev för kvinnliga sökande till tjänster. Jag minns min mammas berättelse om ett föredrag av Margit Sahlin, (innan hon fick bli vigd till en av Sveriges första kvinnliga präster). Efter föredraget sa en manlig präst att "det är ju fantastiskt att en kvinna kan tala så här – men det står ju faktiskt i bibeln att även en åsna kunde tala". Men det var i alla fall ganska länge sedan.

FÖR DET MESTA resulterar krumelurpillret i en förundran och förtjusning över världen omkring oss. Ett underbart exempel är ett foto på Nobelpristagarna Niels Bohr och Wolfgang Pauli som med gamla stela kroppar nyfiket betraktar en snurtopps rörelse. Forskning handlar mycket om lek, att kombinera sina "legobitar" på nya sätt, bygga något nytt och se vad som händer. Att fänga och manipulera ensamma atomer eller joner i fällor, eller att accelerera partiklar till hastigheter nära ljushastigheten – nog slår det elektriska tåg! På Liseberg och på lekplatser, men också genom inbjudan att delta i olika undersökningar, kan vi uppmuntra studenterna att dela lekfullhetens allvar.

ATT SITTA RUNT ett middagsbord på en konferens med fysiker är alltid en fantastisk upplevelse. (Nej, jag tänker inte bli medlem i "Före detta forskares

förening"! Där finns historiens vingslag: Någon berättar om gamla legendariska fysiker de mött, om hur idéer som lett till stora upptäckter vuxit fram. Där sker en informell rankning av olika pågående forskningsprojekt, diskussioner om vad som är verklig fysik och vad som är mer ordinärt.

Naturligtvis "skvallras" om vem som flyttat vart, vem som arbetar med vad och vilka som är dagens riktigt duktiga unga forskare.

Forskningsfinansiering och "refereeing" är återkommande samtalsämnen. Ibland berättar någon om ett "enkelt" problem som dykt upp i undervisning, ett problem som kanske visat sig inte vara så enkelt utan leder vidare till nya forskningsprojekt. Erfarenheter delas kring olika undervisningsformer och studenters uppfattningar och svårigheter. Efter några dagars konfererande kanske någon vågar sig fram med en lite svårare fysikfråga – och får höra av en äldre kollega "det har jag också undrat, men jag tror att det är en sådan fråga man inte ställer till kvantmekaniken". Nej, "ondskefull" är verkligen ingen god beskrivning av denna omgivning. Skulle diskussionen kring middagsbordet avstanna kan man alltid berätta att den svenska skolans läroplan tills helt nyligen föreskrevit att "eleverna skall utveckla en förståelse för att naturvetenskapens lagar och modeller är mänskliga konstruktioner". Då blixtrar det igen – men det är en annan historia.

Ann-Marie Pendrill

Professor i teoretisk atomfysik vid GU, under läsåret 2000-2001 är hon gästlärare vid högskolan i Skövde. Hon har bl a varit ledamot av NFR:s fysikutskott 1992-1997 och blev 1996 "fellow" i det amerikanska fysikersamfundet "APS".

FOTO: HILLEW NAGEL